Anul XXVII
Nr. 533
12 pag. 3,50 lei

REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

REDACȚIA : București, str. Popa Rusu nr. 24 — tel. 11.80.80. ADMINISTRAȚIA : str. Sf. Vineri nr. 9 — tel. 15.50.90

1 IULIE 1983
20 TAMUZ 5743

35 DE ANI DE LA ALEGEREA EMINENȚEI SALE DR. MOSES ROSEN CA ȘEF RABIN AL CULTULUI MOZAIC DIN ROMÂNIA

Luni, 20 iunie a.c., cu prilejul împlinirii a 35 de ani de la alegerea Eminenței Sale ca Șef Rabin al Cultului Mozaic din România, au avut loc în toate sinagogile din țară, în cadrul serviciilor divine obișnuite, rugi de „Mi Șebeirah" (binecuvîntare) pentru Eminența Sa.

Președinți și conducători ai comunităților locale, rabini și deservenți de cult au vorbit despre însemnătatea acestui moment pentru obștea evreiască din România, insistînd asupra realizărilor obținute în acest interval de timp în viața comunităților respective.

La București, toate locurile din Templul coral au fost ocupate, enoriașii ținînd să participe la această sărbătoare a comunităților noastre.

În numele celor prezenți, dl. Prim Rabin I. M. Marilus a omagiat pe Eminența Sa, arătînd, între altele, că are prilejul să constate o similitudine de situații cu cea descrisă în Talmud referitor la Rabi Elazar ben Azaria, despre care s-a spus că, deși tînăr, poate fi ales conducător al obștii evreiești pentru că întrunește trei condiții esențiale : e înțelept, provine dintr-o familie distinsă, cu tradiții cărturărești și are tot ce este necesar pentru a putea menține bune relații cu autoritățile de stat. Eminența Sa, a cărui înțelepciune e cunoscută și a cărui ascendență merge pînă la Rași și, prin el, pînă la Regele David, s-a dovedit cu prisosință priceput în relațiile cu autoritățile de stat, în fața cărora a prezentat, cu demnitate și eficiență, toate problemele privind viața comunitară evreiască din România.

Toți cei prezenți au ținut să-l felicite călduros pe Șef Rabinul nostru, urîndu-i, după tradiție, AD MEIA VEESRIM, cu sănătate și cu cele mai mari satisfacții în muncă și în viața familială.

Eminența Sa poate avea satisfacția deplină a realizărilor obținute

Acum, cînd aniversăm cei 35 de ani de cînd conducerea cultului mozaic din această țară a fost preluată de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, găsesc necesar să vă prezint o imagine succintă asupra celor întîmplate în viața evreimii noastre în aceste trei decenii și jumătate.

Îngăduiți-mi deci să mă folosesc de prezentul prilej spre a arunca o privire de ansamblu asupra acestei perioade, pe care și-a pus o atît de puternică și fertilă pecete activitatea de fiecare zi, în fruntea și în mijlocul nostru, a conducătorului nostru, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Contemplînd înfăptuirile, Eminența Sa poate avea satisfacția deplină a realizărilor obținute. Nu a fost deloc ușor să le dobîndească.

A luptat cu energie pentru menținerea vieții evreiești și stabilirea legăturilor firești dintre evreimea din România și frații noștri din celelalte țări. Eminența Sa a reușit — cu înțelepciune, tact și dragoste pentru țara noastră și pentru Israel — să argumenteze prin vorbă, dar mai ales prin faptă că nu există nici un conflict între apartenența evreilor la credința lor ancestrală, la concepția etică și de viață a strămunilor lor, pe de o parte, și, pe de altă parte, dragostea și devotamentul, loialitatea indestructibilă față de patria în care au văzut lumina soarelui.

Importante, precizez, sînt toate înfăptuirile și ele au fost obținute cu mari eforturi.

Mă voi opri puțin la ceea ce a însemnat înființarea „Revistei Cultului Mozaic", care constituie, începînd din 1956, hrana sufletească pentru familiile noastre. Numai perseverența, energia și munca dlui Șef Rabin au putut asigura apariția fiecărui număr din această revistă, indisolubil legată de gîndirea și scrisul D-sale înaripat. Tipărită astăzi în patru limbi, singura publicație din toată Europa care apare și în limba ebraică, este găsită nu numai la Oradea și la Tulcea, la Dorohoi și la Tîrgu-Mureș, ci și la New York și Novosibirsk, la Melbourne și, firește, și la Ierusalim.

O altă înfăptuire de seamă a dlui Șef Rabin este aceea a înființării cursurilor de Talmud Tora. La aceste cursuri, mii și mii de copii și

Av. EMIL ȘECHTER
secretarul general al F.C.E.

(Continuare în p. 7)

35 de ani de fierbinte, constructivă, utilă și nobilă activitate

Îndrăznesc să mărturisesc că, deși profesiunea mea mă obligă a mă ocupa de succesiunea, practic fără istorie, a miliarde și miliarde de generații alcătuite din cele mai simple și mici viețuitoare ale acestei planete, în ceea ce mă privește am sentimentul istoriei, sentiment reactivat de evenimente ; sărbătorirea din aceste zile a comunității evreilor din România reprezintă, fără discuție, un astfel de eveniment.

Cu toate că „mulțimea" ce ne înconjoară nu este infinită — și nici măcar mare nu este —, noi fiind, după cum se știe, numeric, una dintre micile comunități evreiești în lume, știm, în schimb, bine cît de imensă istorie purtăm fiecare dintre noi în mintea și în sufletele noastre.

De aceea, am senzația că trăim acum unul din acele momente care marchează în mod semnificativ faptele generațiilor și ale celor care le exprimă, dintre care unul din cei mai reprezentativi este dr. Moses Rosen, sărbătoritul nostru de astăzi, pentru 35 ani de fierbinte, constructivă, utilă și nobilă activitate în dubla sa misiune de mare evreu și mare patriot român.

Nu au trecut decît 10 ani — și, vai, ce repede au trecut ! — de cînd Eminența Sa, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de sacerdoțiu, ne comunica la Templul coral sentimente pe care le-aș numi „ale responsabilității făclierului" într-un tablou aproape patriarhal... „Parcă a fost ieri, cînd pe acest altar am primit binecuvîntarea părintelui meu, Gaonul Avram Arie Rosen, care mi-a pus mîinile pe cap în momentul culminant al vieții mele și a rostit acel «Dumnezeu să te binecuvînteze și să te păzească»... Am

Acad. prof. dr. doc.
NICOLAE CAJAL

(Continuare în p. 7)

Un riguros erudit, în slujba credinței noastre, a idealurilor de libertate, adevăr și dreptate

Mi-a revenit sarcina de a deschide prima festivitate de încheiere a cursurilor de Talmud Tora, din acest an, din București.

Se cuvine să felicit, în primul rînd, pe dl prof. Otto Friedman, inițiatorul acestei frumoase realizări, pe dna Clara Friedman, corepetitoare, acompaniatoare și sufletistă a acestei activități, să felicit pe melamdimii Marcu Segal și Richard Proch, acești neobosiți prieteni ai copiilor, ai dirijorului și ai noștri. Îmi permit să adresez felicitări și mulțumiri părinților și bunicilor acestor copii, acestor oameni minunați, care îi însoțesc permanent și sînt mereu alături de noi.

Dar mi-a mai revenit o sarcină, pe care o îndeplinesc cu emoție, cu dragoste, cu respect — și anume, să vă reamintesc că luni 20 iunie a.c. s-au împlinit 35 de ani de cînd a fost ales în funcția de mare răspundere ca Șef Rabin al Cultului Mozaic din România, *dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.* Cine ar putea să arate, să exprime rezultatele acestei activități pe care a depus-o timp de 35 de ani ? De unde a pornit ? Ce moștenire a căpătat ? Ce s-a întîmplat pe parcurs ? Și unde ne găsim astăzi, cînd organizarea noastră, a evreilor din România, este recunoscută ca atare în toată lumea, chiar și de cei mai înverșunați — să-i numim ușor — nepartizani ai activității D-sale, ai viziunii D-sale despre soarta evreilor din România, despre poziția lor în Galut față de Israel.

Dl Șef Rabin este un riguros erudit, dotat cu o minte de foarte larg orizont.

Inteligența sa lucidă este depusă întotdeauna în slujba credinței noastre, a idealurilor de libertate, adevăr și dreptate, de a căror realizare nu se îndoiește, căci optimismul său temperamental, specific evreiesc, nu-l părăsește nici o clipă.

Om prezent al acestui secol, cu idei foarte înaintate, Domnia-sa stăpînește și înțelege totul, societatea, istoria, cultura, ca pe niște forțe importante, pentru care și în care trebuie să acționăm.

Ing. TH. BLUMENFELD
președintele Comunității evreilor din București

(Continuare în p. 7)

La aniversarea unei mari artiste: BEATE FREDANOV

Rar om care să se fi dăruit cu atîta pasiune și abnegație unei profesii de înaltă noblețe spirituală — întruchipare a tîlcurilor profunde ale vieții în perimetrul de miraje al scenei — ca BEATE FREDANOV, cea atît de luminos sărbătorită azi de întregul teatru românesc. Și rar om a cărui dăruire — totală, adîncă, pînă la uitarea de sine — să-l fi făcut să aparțină în asemenea excepțională măsură nu numai sieși, nu numai celor pe care i-a pregătit pentru nobila misiune a teatrului, ci și nouă, tuturor celor cărora arta sa fremătător-lucidă ne-a dăruit atîtea bucurii și cărora ni se spune cu un termen generic atît de sărac: public.

Pentru noi însă, spectatorii evrei, numele BEATEI FREDANOV are și o rezonanță aparte: cînd îl pronunți sau cînd îl auzi e imposibil să nu-ți răsune în ghiocul vuitor al memoriei și un alt nume de neuitat — BARAȘEUM.

Ce a însemnat această oază de lumină și căldură, de nădejde deznădăjduită și de haz cu necaz pentru întreaga generație hăituită de fascism și hămesită de lipsuri și nevoi a anilor de tristă amintire ai prigoanei nu mai e, cred, nevoie să subliniez. Trebuie însă să amintim și să reamintim mereu și mereu că fără o BEATE FREDANOV — torță vie a conștiinței înaintate și a credinței nestrămutate în soarta poporului ei și în viitorul omului și al umanității — și fără alții asemenea ei, pe care e bine

Beate Fredanov într-o scenă din piesa „Cutia cu iluzii" de I. Ludo (stînga). Beate Fredanov și Moni Ghelerter (dreapta)

să-i pomenim în orice prilej cu nestins respect și exaltată admirație pentru autentica neînfricare civică de care au dat dovadă în acei ani negri: M. H. Maxy, Elly Roman, Al. Finți, H. Mălineanu, Al. Marius, Alfred Mendelsohn, Maria Sandu, V. Ronea, Agnia Bogoslava, Moni Ghelerter, Aurel Felea și atîția alții, ce constituiau osatura de har artistic și dăruire a „Barașeum"-ului —, fără astfel de oameni și artiști și fără omenia și arta lor, care au menținut viu spiritul iudaic și generozitatea umană într-o colectivitate în care pogromurile și deportările făcuseră deja imense ravagii și care era mereu amenințată cu distrugerea totală, fără acești oameni și artiști, zic, disperarea ar fi cuprins și mai multe minți și inimi, ar fi anihilat și mai nimicitor încrederea în viitor. Pentru noi, adolescenții acelor ani, faptul că — alături de alți artiști evrei ai epocii — o regăseam la „Barașeum" pe BEATE FREDANOV în roluri memorabile ca acelea din „Gemma", „Melo", dar mai ales „Cutia cu iluzii" de I. Ludo și neuitatul „Potop" de S. Berger, re-creat într-o veritabilă nouă operă dramaturgică de Mihail Sebastian, ne dădea sentimentul revigorant al speranței, ce avea șansa să se transforme, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, în realitatea eliberării de spaime și suferințe.

Există însă și un motiv personal pentru care îmi alătur azi modestul omagiu aceluia al atîtor colegi și discipoli care o celebrează cum se cuvine pe marea artistă și profesoară BEATE FREDANOV. Motiv personal? Cred că, de fapt, îl împărtășesc și mulți alții asemeni mie. Dar despre ce e vorba?

De BEATE mă leagă unele dintre cele mai emoționante amintiri ale biografiei profesionale și, pur și simplu, umane. Debutul în cronica teatrală l-am făcut cu un articol despre faimosul spectacol shakespeareian „Cum vă place", în care scriam cu entuziasm despre neuitata Rozalindă care a fost BEATE FREDANOV. Debutul dramaturgic l-am făcut cu piesa „Dansatoarea, gangsterul și necunoscutul", pe care BEATE ca directoare adjunctă a Teatrului Municipal în acea vreme și, totodată, îmi plăce să cred, ca prietenă mai mare a tuturor debutanților, a fost prima care a citit-o cu o severă exigență și datorită căreia am izbutit să-i dau forma definitivă pînă la premiera ce a avut loc în toamna 1958 pe scena „Municipalului". (Fac și o mărturisire: rolul principal îl scrisesem pentru ea, dar imprevizibilele „jocuri de culise" ce domină lumea teatrului au făcut ca rolul să fie interpretat de o altă actriță, căreia însă BEATE, cu marea, atotcuprinzătoarea ei dragoste pentru teatru, i-a dat tot sprijinul pînă în seara premierei!)

Despre incomparabila actriță BEATE FREDANOV am mai scris și alte cronici teatrale de-a lungul anilor și deceniilor. Așa că această modestă însemnare n-o consider decît un corolar aniversar. Un corolar care nu se poate încheia, la o dată rotundă, decît cu o urare evreiască pentru o mare actriță evreică a cărei glorie artistică sporește gloria teatrului românesc aflat într-o superbă înflorire: AD MEA VEESRIM!

VICTOR BÎRLĂDEANU

PAHARUL

S. FRUG

— Sînt adevărate, mamă,
Spusele bunicului,
Că în ceruri, sus, stă Domnul
C-un pahar în fața lui,
Iar cînd noi aci, pe lume,
Ne trudim în chin amar,
Dumnezeu, fiindu-i milă,
Varsă-o lacrimă-n pahar?
— Da!
— Și-ntr-adevăr, Mesia,
Cum bunicul mi-a fost spus,
O să vină cînd paharul
Se va umple pînă sus?
— Da!
Copilul stă pe gînduri,
Tace, șovăind puțin,
Iar apoi întreabă: — Mamă,
Cînd va fi paharul plin?
Ridicîndu-și ochii-albaștri,
O cuprinde, trist, de gît:
— Poate n-are fund paharul,
Că noi suferim atît?
Goi rămîne el și totuși,
Noi ne zbuciumăm amar.
Poate că usucă anii
Lacrimile în pahar?
Copleșită șade mama,
Spre copil plecată, blînd.
Genele-i clipesc grăbite
Peste ochii lăcrămînd
Și pe fruntea lui cad două
Boabe de mărgăritar.

Doamne, lacrimile noastre
Ia-le-n ceruri, în pahar!

Traducere de EMIL DORIAN

Cuvinte înaripate

SANHEDRIN și SINAGOGĂ

Am subliniat pînă acum, în această rubrică, faptul că diverse limbi, și în primul rînd greaca veche, au adoptat diverse cuvinte ebraice care, trecînd apoi dintr-o limbă într-alta, au devenit internaționale. Vom constata acum că și evreii au jucat uneori rolul de intermediari pentru răspîndirea unor cuvinte împrumutate de ei dintr-altă limbă.

Iată mai întîi pe *sanhedrin*, numele tribunalului suprem la vechii evrei. La bază este grecescul antic *synhedrion*, format, cu prefixul *syn-* „împreună", de la substantivul *hedra* „scaun", pe care îl avem și în derivatul *catedră* (cu prefixul *kata-* „jos", care aici arată așezarea). În grecește *synhedrion* era o adunare de oameni care stăteau pe scaun, oarecum echivalent cu latinescul *consilium*. Cuvîntul a trecut din greacă în aramaică, sub forma *sanhedrin*; a fost apoi folosit de evrei, iar astăzi figurează, sub această formă, în franceză, română, germană, engleză etc., cu înțelesul pe care l-a căpătat în lumea ebraică.

Ajungem acum la al doilea exemplu, *sinagogă*. În grecește, *synagoge* este format, cu același prefix *syn-*, de la verbul *ago* „a mina, a conduce", și însemna „adunare". Cuvîntul a trecut apoi în ebraică, unde a căpătat o importanță mult mai mare decît în grecește. La început însemna „adunarea evreilor într-un local de cult", apoi a devenit numele localului. Acum este folosit, cu același înțeles, în franceză, engleză, germană, rusă și în alte limbi.

AL. GRAUR

O fermecătoare searăIțic Manger-Nina Cassian

Neuitate clipe pentru toți cei adunați în seara de joi 16 iunie a.c. în sala atîtor manifestări de înaltă cultură evreiască din strada Popa Soare! Parcă însuși suflul divin ce străbate nemuritoarea poezie a Psalmilor și Cîntării Cîntărilor pogorîse în sufletele celor prezenți, fermecați de întîlnirea peste timp dintre două haruri poetice evreiești nutrite de aceleași ospitaliere meleaguri românești:Ițic Manger și Nina Cassian.

Prilejuită de recenta apariție, în prestigioasa editură „Kriterion", a volumului „Balada evreului care trece de la cenușiu la albastru" — selecție reprezentativă din strălucita, emoționanta lirică a luiIțic Manger în echivalența românească de nobilă expresivitate a Ninei Cassian —, această seară de înălțătoare poezie a îngăduit cunoașterea unuia dintre cei mai de seamă creatori ai literaturii idiș din secolul nostru,Ițic Manger. Pasionanta biografie a poetului, pusă în valoare cu pregnanță în elementele ei esențiale de scriitorul Iosif H. Andronic — el însuși excelent traducător al unei remarcabile opere mangeriene, „Cartea Raiului" —, a evidențiat luminos inepuizabilele izvoare de spiritualitate iudaică din „ștetl"-ul moldovenesc și de omenie nedezmințită a locuitorilor de pe aceste locuri, amintirile puternic impregnate în memoria luiIțic Manger încă din copilărie și adolescență și pe care le-a purtat în adîncurile conștiinței și le-a încrustat în filigranul operei de-a lungul peregrinărilor sale prin lume. Publicistul Gh. Iosub — care a „dirijat", cu siguranță și abilitate, desfășurarea manifestării — a împărtășit amintiri sugestive din copilărie și adolescență cu privire laIțic Manger și familia acestuia, pe care i-a cunoscut ca vecini și prieteni.

Dar, neîndoielnic, punctul culminant al seriei l-au constituit „lecturile paralele" — datorită progreselor tehnicii contemporane — a Ninei Cassian și a lui...Ițic Manger. Într-adevăr, prin grija pasionată a neobositului colecționar de poezie și muzică evreiască înregistrată pe discuri și benzi magnetice, dl Sache Braunștein, s-au putut audia poeme ale luiIțic Manger recitate de însuși... autorul lor, urmate sau precedate de tălmăcirile respective dăruite publicului de însăși... Nina Cassian. Au fost momente de înfiorată emoție aceste dialoguri peste decenii, sub semnul de lumină solară al marii poezii evreiești!

Luînd drept punct de pornire mărturia Ninei Cassian că ideea acestui volum își are obîrșia în inițiativa directorului editurii „Kriterion", Geza Domokos, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, în caldul său cuvînt de încheiere, după ce a apreciat întreaga manifestare ca „o seară de luminoasă spiritualitate iudaică", a adus un emoționant omagiu scriitorului și editorului Geza Domokos — aflat în sală —, atît pentru revelarea, prin aceste tălmăciri, a profundei substanțe de poet evreu-român, a Ninei Cassian, cît și pentru tot ceea ce realizează editura pe care o conduce întru stimularea și propagarea literaturii idiș din România, alături de cea a tuturor naționalităților conlocuitoare din țară.

REFLECȚII, MAXIME, AFORISME

E greu să fii evreu (Schwer zu sein a id). Tocmai pentru că e greu să fii evreu, de aceea supraviețuim tuturor primejdiilor. (Șef Rabin dr. Moses Rosen)

M-am născut evreu, voi muri evreu și întotdeauna m-am simțit evreu. (Robert Badinter, ministrul justiției în guvernul socialist Mitterrand)

Nu există o istorie a evreilor, există numai o martirologie a evreilor. (Namier, istoric englez-evreu)

Îl consider pe evreu ca un simbol al existenței tragice. (Bernard Malamud)

Dacă nu ar fi existat antisemitismul, probabil că aș fi uitat de multă vreme că sînt evreu. (Joseph Kessel)

Tu crezi că noi trăim numai pentru petreceri? Dar noi sîntem aici înecați în mare de lacrimi evreiești!.... lacrimile lui Israel. (Șalom Aș)

Cuvinte superbe: „Înalță-te!", „Ierusalim regăsit", „Sfărîmă lanțurile de pe grumazul tău". (Șalom Aș)

Culese de dr. JACQUES KAUFMAN

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Oamenii se pot înțelege

Ulpanul Akiva, o experiență interesantă

În anul 1951, în pitoreasca regiune din apropierea stațiunii balneare Natanya, s-a înființat **Ulpanul Akiva.** Acesta poartă numele rabinului Akiva, care a învățat să scrie și să citească la vîrsta de 40 de ani. Inițial ulpanul a fost destinat olimilor. În 1956 și-a deschis porțile tuturor israelienilor: evrei și arabi, precum și cetățenilor străini, indiferent de vîrstă și religie. În decursul celor 32 de ani de la înființare au absolvit ulpanul peste 50 000 de cursanți.

Conducerea acestui așezămînt a fost încredințată dnei **Shulamit Katznelson.** Bogăția de idei, inițiativele novatoare ale acestei animatoare a înțelegerii și prieteniei între oameni au rădăcini perene în familia ei. Rude apropiate ale dnei Shulamit Katznelson s-au aflat printre fondatorii Statului Israel. Este nepoata fostului președinte **Zalman Shazar.** În prezent are un bun sfetnic: fratele ei **Shmuel Tamir**, ministrul justiției în actualul guvern israelian.

Dna Shulamit Katznelson s-a adresat și turiștilor care vizitează Israelul, invitîndu-i să învețe ebraica la acest ulpan. Și a avut rezultate. Cursanții sînt repartizați după nivelul cunoștințelor lor.

La un moment dat s-a constatat că învățarea limbii arabe a fost neglijată. Probleme izvorîte din relațiile economice și viața cotidiană întîmpinau dificultăți în rezolvarea lor, tocmai datorită necunoașterii, în măsura minim necesară, a celor două limbi.

Activitatea creatoare a dnei Shulamit Katznelson a contribuit la ameliorarea acestei situații. Ea a răspuns afirmativ și la cererea unui număr însemnat de arabi de a fi primiți la acest ulpan pentru a-și însuși limba ebraică. Durata unui ciclu de învățămînt este de trei sau cinci luni, după dorința și posibilitățile solicitantului. În ulpanul Akiva un evreu din Tel Aviv locuia în aceeași cameră cu un arab din Hebron, un locuitor din Petah Tikva cu un druz din nordul țării. Se întîlneau la cantină, discutau, se distrau împreună. Astfel s-au legat prietenii între tineri evrei și arabi.

Rezultatul cel mai elocvent al muncii neistovite duse la ulpanul Akiva îl constituie faptul că două treimi dintre deputații Knesset-ului și-au însușit cunoștințe de limba arabă în această instituție.

O altă categorie de cursanți este constituită din turiști. Adesea învață nu numai un singur membru, ci familii de turiști în totalitatea lor, căci doresc să învețe cu toții limba ebraică, după aceeași metodă și în același timp. În vara anului trecut au venit din Los Angeles, de la Bordeaux și din alte localități un număr important de familii (găzduite la un hotel), care au urmat cursuri de limba ebraică, au audiat conferințe cu subiecte culturale, au făcut excursii în țară.

Rezultatele activității ulpanului Akiva s-au bucurat de o faimă deosebită, departe peste granițele Israelului. Instituții de învățămînt lingvistic folosesc manuale întocmite pe baza experienței dobîndite de autorii respectivi la acest ulpan. Asemenea cazuri s-au relevat în Spania, în Franța și în alte țări.

Unii foști elevi revin în vacanțele de vară pentru a-și îmbogăți cunoștințele, pentru noi întîlniri și dialoguri cu elevi de diferite naționalități și religii. În vara anului 1982 au venit 200 de asemenea prieteni ai ulpanului, reprezentînd 80 de națiuni.

Activitatea acestei instituții israeliene a impulsionat și alte comunități evreiești. Astfel, la Paris a fost organizat un miniulpan, unde se predă ebraica în timpul iernii.

Setea de cultură a poporului evreu a dus, în decursul întregii sale istorii, la găsirea unor mijloace și metode de învățămînt tot mai ingenioase. S-au obținut rezultate remarcabile în condițiile grele ale prigoanei. Acum, în patria străbunilor, în condiții de dezvoltare liberă, inițiativele capătă forme și dimensiuni inedite.

Ulpanul Akiva: (stînga). **Cea de-a 29-a promoție:** (dreapta) **Se leagă noi prietenii. Sînt prezenți, în Ulpan, evrei și neevrei din 80 de națiuni**

EMMERICH KALMAN, UN MARE COMPOZITOR

Născut la 24 octombrie 1882, la Siofok — Ungaria, Kalman s-a hotărît inițial pentru cariera de pianist. Lovit de paralizia unui mușchi la o mînă, a fost nevoit să renunțe la ceea ce îl atrăgea mai mult și a studiat dreptul, lucrînd, pînă în 1908, la un avocat. Totodată, a studiat și la Academia de Muzică din Budapesta și s-a consacrat criticii și compoziției muzicale. Marele succes al șansonetelor sale, pe care le-a publicat un timp sub pseudonim, l-a adus în domeniul operetei. Încă în 1907 a primit un premiu al orașului Budapesta pentru lucrări muzicale. Prima din cele 21 de operete pe care le-a compus Kalman a fost „Tatajaras", care a fost prezentată în 1909 la Viena, sub titlul „Manevrele de toamnă" și, în același an, la New York, sub denumirea „Husarul vesel".

Au urmat: „Taraful de țigani" (1912), „Prințesa ceardașului" (1915), „Baiadera" (1921), „Contesa Maritza" (1924), „Prințesa circului" (1926) etc. Toate aceste operete s-au bucurat de un succes remarcabil în întreaga Europă. În 1938, din cauza persecuției rasiale hitleriste, evreul Kalman părăsește Viena și pleacă la Zürich, apoi la Paris (1939) și New York (1940).

În timpul cît a stat în emigrație, la New York, au mai apărut „Ducesa din Chicago" și „Vioreaua din Montmartre". Dar real cunoscute pe plan mondial au fost numai operetele sale ungurești, ale căror melodii fermecătoare au făcut furori.

Kalman orchestra el însuși lucrările sale și tocmai în acest domeniu a fost maestru.

Și azi operetele sale sînt foarte apreciate, datorită bogăției melodice, patosului sentimental și voioșiei vijelioase. Alături de alți compozitori evrei (Leo Fall, Ralph Benatzky și Oscar Straus), Kalman a fost unul dintre cei mai mari compozitori de operetă.

După zdrobirea Germaniei fasciste a revenit în Europa și a fost, în primul rînd, sărbătorit la Paris. Cînd în 1949 Teatrul de stat din Viena, care se afla pe Skodagasse, a vrut să prezinte, la redeschiderea sa, opereta „Prințesa ceardașului", Kalman a interzis aceasta, telegrafic.

El s-a reîntors pentru scurt timp în S.U.A., unde a prezentat „Lady din Arizona", ultima sa operetă.

Emmerich Kalman a decedat la 30 octombrie 1953, la Paris.

EVREII DIN MALTA

După ce romanii au izgonit pe evrei din Țara Sfîntă, patria lor, aceștia au căutat adăpost oriunde era posibil. Astfel, un mic grup s-a stabilit în insula Malta și în insula alăturată, Gozo, situate în Marea Mediterană. Evreii din cele două insule au format o singură comunitate. Catacombe, avînd gravate o menorah și alte însemne iudaice, dovedesc că așezările evreiești de pe aceste insule datează din timpul romanilor. Inscripțiile indică însă că pe insule se vorbea limba greacă. În Malta, evreii locuiau separat, formînd „cartierul evreilor". Acolo aveau sinagoga lor. La marginea cartierului, aproape de zidul orașului, se afla cimitirul. Centrul vieții religioase era sinagoga. Ei au avut rabini eruditi, care practicau în același timp și medicina. În a doua jumătate a sec. al XV-lea, **Abraham Safaradi** și **Abraham Saba** erau cunoscuți ca rabini și medici. Dar nu numai rabinii practicau medicina. În 1398, **Leone Maltese** (din Polizzi) a fost autorizat să practice medicina iar în 1401 a devenit medicul regelui Siciliei. (Insulele Malta și Gozo făceau parte din regatul Siciliei).

Evreii din Malta aveau o organizație similară aceleia a comunității din Sicilia. Aceasta era denumită **Judaica** (în latină) sau **Aljama** (în spaniolă). Regele exercita, prin căpitanii insulei, un control strict asupra locuitorilor evrei. În 1485 a fost înființat un serviciu de „notar al evreilor" de pe cele două insule, denumit **sopher**, ceea ce necesita cunoașterea temeinică a limbii ebraice și a principiilor legislative iudaice. Primul care a ocupat acest post a fost **Raphael Cheti.**

Evreii din Malta și Gozo erau **meseriași, agricultori** sau **comercianți.** Agricultura și meseriile constituiau ocupații preferate ale evreilor de pe aceste meleaguri, care continuau astfel îndeletniciri fundamentale pe care le avuseseră în țara lor. Erau și mici comercianți, unii reduși chiar la rolul de comercianți ambulanți.

În secolele al XII-lea și al XIII-lea relațiile dintre evrei și conducătorii nobili ai insulelor erau bune. În 1492, cînd au fost izgoniți evreii din Sicilia (concomitent cu izgonirea din Spania), au trebuit să ia drumul pribegiei și evreii maltezi. În Malta se aflau 500, iar în Gozo 350 de evrei. În 1493 au părăsit căminele lor și s-au stabilit în Africa de Nord și în Turcia, unde există reminiscențe din acele perioade. În localitățile balcanice era răspîndit numele de **Malti,** iar la Sofia exista o **„Comunitate malteză"** care dispunea de o sinagogă proprie. În noile așezări, evreii continuau să practice agricultura, meseriile sau comerțul. Dar nu le era sortit să trăiască în liniște.

În 1530, regele Carol al V-lea a atribuit insula Malta ordinului Cavalerilor Sf. Ioan din Malta. Aceștia făceau incursiuni pe teritoriul otoman, se luptau pe mare cu ambarcațiunile pe care le întîlneau în calea lor. În cursul luptelor au fost luați prizonieri și evrei care se aflau pe teritoriul otoman sau călătoreau pe mare pe vasele atacate în drum spre Țara Sfîntă. Prizonierii au fost declarați sclavi ai cavalerilor. Ei au fost supuși unui tratament inuman. Dar **sentimentul frățesc care-i leagă pe evreii de pretutindeni s-a manifestat și în acele momente grele.** De soarta sclavilor evrei s-a ocupat organizația **Hevrath Pidyon Shevuyim (Asociația pentru răscumpărarea prizonierilor)** din Veneția. Aceasta avea un reprezentant pe insulă, care trata cu „Ordinul cavalerilor Sf. Ioan". Dar mereu soseau noi robi, astfel că era greu să se acopere cheltuielile necesare. Lăcomia „cavalerilor" nu cunoștea margini. Cu arma într-o mînă și cu lațul în cealaltă, ei prindeau mereu noi victime. Răscumpărarea era legată nu numai de sume mari de bani, ci și de numeroase alte piedici.

Evreii, chiar în stare de sclavie, respectau cu strictețe prescripțiile religioase. De Pesah, ajutați de unii neevrei, reușeau să-și pregătească matzoth (azima rituală pentru această sărbătoare).

În starea de sclavie evreii aveau pînă și învățații lor. Printre aceștia era cunoscut **Jacob Lebeth Levi,** care a tradus numeroase cărți (inclusiv Coranul) în limba ebraică. El a devenit ulterior rabin.

Influența ordinului cavalerilor a mers însă, cu timpul, în regres, astfel că, din nou, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, s-au stabilit în Malta, de astădată în libertate, un număr de evrei. În 1800, insula Malta a devenit posesiune engleză. Aceasta a însemnat lichidarea stării de inferioritate în drepturi a evreilor, față de maltezii creștini. Au devenit cetățeni egali în drepturi și obligați cu toți locuitorii. După deschiderea Canalului de Suez numărul evreilor a cunoscut o nouă creștere.

În 1964, Malta a devenit un stat independent. Evreii din această insulă își continuă existența pașnică. În prezent se citează două mari nume în domeniul artei. Prima e soprana **Miriam Ganci,** evreică originară din Malta, angajată permanent la Scala din Milano. Ea nu și-a uitat țara unde s-a născut și nu pierde nici un prilej de a da spectacole la Teatrul Manoel, situat la marginea fostului cartier evreiesc, dînd astfel acestui vechi așezămînt cultural vechea strălucire. Tot acolo concertează și pianista **Michelle Cohen.**

Atașamentul față de carte este ilustrat și de un renumit anticar-cărturar, **Moses Samut,** apreciat nu numai de concetățenii săi, ci și de turiștii care vizitează insula.

Tradițiile din străbuni sînt păstrate și transmise din generație în generație. Atașamentul față de învățătura sfîntă, sîrguința, grija de frate, ce și-o păstrează de milenii poporul evreu, au dovedit din plin rădăcinile adînci ale forței morale a acestui popor în dăinuirea peste veacuri, în ciuda tuturor opreliștilor.

Micuța frămîntată comunitate evreiască din Malta este încă un exemplu în această direcție.

I. BLUM

Holocaustul și complicii lui. Complicele nr. 1: indiferența

CONFERINȚA DE LA EVIAN (II)

Așadar, conferința de la Evian-les-Bains în problema refugiaților din Germania hitleristă, inclusiv din Austria recent anexată la Reich, se deschide la 6 iulie 1938. Înainte de a aborda subiectul propriu-zis, să precizăm că principalele surse ale textului de față au fost: lucrările celei de-a doua Conferințe istorice internaționale Yad Vashem (Ierusalim, 8—11 aprilie 1974), cuprinse în volumul *Rescue Attempts During the Holocaust* (Ierusalim, 1977); revista franceză *Le Mois* (cu precădere nr. 91 și 92 din 1938); în sfîrșit, *The Mission* de Hans Habe (Londra, 1967). Această din urmă carte este un fel de roman, avînd în centrul ei un personaj mai mult sau mai puțin fictiv; cadrul în care se desfășoară însă acțiunea este pe deplin autentic și riguros documentat din punct de vedere istoric. Autorul ei a fost, la epoca respectivă, corespondentul la Evian al marelui ziar cehoslovac de limbă germană *Prager Tagblatt*.

Ședința inaugurală are loc la ora 4 după amiază. Dar, încă din dimineața aceleiași zile, cei peste 200 de participanți — număr în care se cuprind experții, consilierii, secretarii și atașații — se consultă pe culoare, în holurile și apartamentele lor și, mai ales, în splendidul parc al Hotelului Royal. În ceea ce privește țelul organizatoric al conferinței, două tendințe se conturează în cursul acestor consultări. Unii delegați, în frunte cu cei ai Marii Britanii, preconizează crearea unei comisii sau a unui organism permanent în cadrul Societății Națiunilor, al cărei sediu se află la Geneva, în imediată vecinătate. Dar Statele Unite, care au inițiat conferința, nu aparțineau, după cum se știe, Societății Națiunilor și reprezentanții americani se opun cu dîrzenie acestei idei. Ea capotează de la bun început.

În schimb, o altă sugestie întrunește unanimitate. O țară care a fost invitată — cel de-al treilea Reich — a refuzat să participe. Dar, așa cum am văzut, la Evian și-au făcut apariția delegații a numeroase organizații naționale și internaționale, mai ales evreiești. Care să fie statutul lor? Să ia sau să nu ia parte și ei la lucrările conferinței? În cursul discretelor conversații matinale, dr. Heinrich Rothmund, șeful poliției politice din Elveția și conducătorul delegației din această țară, subliniază că acceptarea la dezbateri a „celor ce pledează pentru refugiați" va stîrni o reacție negativă din partea Germaniei. În treacăt fie spus, dr. Rothmund se va ilustra, în tot cursul războiului, prin aceeași solicitudine față de susceptibilitățile Berlinului, respingînd de la graniță sau expulzînd înapoi în Germania numeroși refugiați evrei, care vor fi asasinați de naziști. Atitudinea lui inumană va fi sever condamnată de cîțiva dintre cei mai prestigioși istorici și politologi elvețieni.

Deocamdată însă, propunerea sa este imediat acceptată de toți delegații oficiali. În favoarea ei, reprezentantul Statelor Unite, ambasadorul „în misiune specială" Myron C. Taylor, aduce un argument senzațional. El declară că deține informații conform cărora Hitler ar fi permis unor evrei să vină la Evian; dacă ei ar participa la dezbateri, „ar fi imposibil de împiedicat ca Berlinul să afle — fie direct, fie prin intermediul Gestapoului — despre modul cum progresează lucrările". Nimeni nu-și ia osteneala să-l întrebe pe ambasador de ce tocmai niște evrei amenințați cu pieirea s-ar preta unei astfel de infamii. De asemenea, nimeni nu-i atrage atenția că nu s-a efectuat nici o verificare a convingerilor politice pe care le nutresc experții, secretarii sau dactilografele delegațiilor: în rîndurile lor, o singură persoană cu simpatii pronaziste ar fi suficientă pentru a ține la curent Berlinul cu cele mai delicate și mai confidențiale amănunte.

Nu, nimănui nu-i trece prin cap să ridice o astfel de obiecție. Se adoptă prin urmare, hotărîrea ca ședințele să fie închise, cu excepția a patru avînd un caracter public. La acestea din urmă, va putea să asiste toată lumea, de la soțiile delegaților pînă la reprezentanții organizațiilor de refugiați evrei. Același regim se aplică și celor aproape două sute de corespondenți ai presei mondiale, printre care și cel al ziarului *Adevărul*, din București. Goebbels a trimis și el o hoardă de gazetari, în frunte cu unul dintre redactorii principali ai oficiosului nazist *Völkischer Beobachter*.

În după amiaza de miercuri, 6 iulie, prima parte a ședinței de deschidere, care se ține în salonul cel mare al hotelului, are un caracter public. După o scurtă introducere, în calitate de gazdă, a ambasadorului francez Henry Bérenger, la cuvîntul Myron Taylor. Ales în unanimitate ca președinte al conferinței, reprezentantul Statelor Unite înfierează „discriminarea împotriva minorităților naționale și religioase", arătînd că ea „nesocotește respectarea unor drepturi elementar umane și contrazice principii pe care le socotim drept etaloane ale civilizației noastre". Taylor adaugă însă că S.U.A. nu vor putea depăși limita anuală de imigranți din Germania și Austria — 27 370 de persoane. El continuă astfel:

— Din cînd în cînd, auzim despre dezastruoasele consecințe ale inundării pieților internaționale cu anumite mărfuri, procedeu cunoscut sub numele de „dumping". Cu cît mai dezastruos ar fi, domnilor, dacă am avea de a face cu un „dumping" involuntar și haotic al unui mare număr de nefericite ființe umane.

(A doua zi, cotidianul *Chicago Tribune* va comenta: „Nu ne permitem — cel puțin nu ne permitem încă — să ne îndoim de nobilele intenții ale reprezentantului țării noastre. Dar cum să nu încremenești, aflînd că plafonul cotei rămîne neschimbat? Ce se va întîmpla cu celelalte cîteva mii de evrei din Germania și din fosta Austrie, asupra cărora planează spectrul morții? Cum îi poate stimula la generozitate pe ceilalți participanți la conferință o asemenea rigiditate față de problema unor oameni în iminentă primejdie de a fi exterminați? Și cum să calificăm prost inspirata metaforă a dumpingului cu vieți umane?")

Discursul ambasadorului american este salutat cu aplauze politicoase. Urmează la cuvînt șeful importantei delegații britanice, lordul Winterton, cancelar al ducatului de Lancaster. El începe prin a aduce un omagiu obiectivelor umanitariste care l-au determinat pe președintele Statelor Unite să convoace conferința. Dar, așa cum va sublinia, pe bună dreptate, corespondentul ziarului londonez *Daily Herald*, tonul cu care lordul ros-

N. MINEI

(Continuare în p. 6)

DECESE

În cimitirele Comunității evreilor din București, în perioada 8—22 iunie 1983 au fost înhumați următorii:

Pascal Alfred (75 de ani), str. Covasna 35; Goldenberg Martin (84), str. Alex. Moga 3; Leonardi Marcela (70), str. Nicolae Tonitza 11; Clain Rașela (84), sos. Giurgiului 109—111; Iosub David Zava (75), str. Budai Deleanu 2; Hirsch Felicia Lilette (57), str. Boteanu 3 B; Goldstein Eva (87), Novak Coralia (71) și Răsvan Ernestina (79), Căminul „Martin Bâlțu"; Blumenfeld Herman (73), Bd. Pionierilor 35; Fodor Aurelia (84), Bd. 1 Mai 150; Lesner Esther (96), str. Bravilor 11; Beniș Rifca (91), str. Const. Brincoveanu 1.

Gherda — soție, Lucia — fiică, Peter — ginere, Eileen — nepoțică, Terezia — soacră, anunță cu nemărginită durere că la 9 iulie 1983 se împlinesc doi ani de la moartea fulgerătoare a scumpului nostru

dr. ELIAS ADOLF, medic
Timișoara

Nu-l vom uita niciodată!
Fie-i memoria binecuvîntată!

Comunitatea Evreilor din Bacău, cu adîncă întristare, anunță pierderea din viață a celui care a fost, timp de mai mulți ani, administratorul restaurantelor rituale din Dorohoi și Bacău

LEIZEROVICI HAIM (CAROL)

devotat și integru enoriaș, om de omenie apreciat de toți cei care l-au cunoscut.

De șase luni Radu și Nel plîng dispariția fulgerătoare, prematură și nedreaptă a soției și mamei, înțeleapta și generoasa

LYA STANCU

omul care s-a sacrificat pentru toți.

Familia, cu aceeași durere, anunță comemorarea de 30 de zile (Șloșim) a iubitului nostru tată

IOSUB DAVID ZAVA
din Botoșani

în ziua de 13 iulie 1983, orele 8,00, la Templul coral.

Camelia și Lucian — copii, Betty — soră, Carol și Rubin — frați, Aurel — ginere, Olga — noră, nepoatele, nepoții, precum și întreaga familie anunță cu nespusă durere încetarea din viață a blîndei și dragei lor

ANETTA ROTTENBERG

Înmormîntarea a avut loc la 29 mai 1983, la Cimitirul din șoseaua Giurgiului.

Dr. Leonard Leibovici și întreaga familie anunță, cu aceeași durere că, la 21 iunie 1983, s-a împlinit un an de la moartea adoratei lor

GIGI LEIBOVICI

Fie-i memoria binecuvîntată!

Comunitatea evreilor (M) din Focșani și întreaga obște, cu adîncă întristare, anunță încetarea din viață, după o lungă și grea suferință, a soției președintelui Comunității evreilor din Focșani

CECILIA SCHWARTZ (ȚIPORA)

Întreaga obște transmite îndureratului soț toată compasiunea și cu toții sîntem alături de dînsul la această grea încercare.

Cu aceeași nemărginită durere, Șeiva, Mauriciu și Sibylle anunță împlinirea unui an de cînd, la 13 iulie 1982, a dispărut dintre noi dragul nostru

STRUL POLAK
din Iași

Fie-i veșnică amintirea!

Zalman Malamud

În ziua de 27 Sivan (8 iunie) a fost condus la locul de veci Zalman Malamud, un vrednic deservent de cult al obștii noastre bucureștene.

Zalman Malamud a slujit cu devotament comunitatea evreiască timp de multe decenii în calitate de șohet, mohel și hazan. Posesor al unei frumoase culturi iudaice, el și-a înțeles misiunea și s-a dedicat muncii în folosul comunității din mijlocul căreia s-a ridicat și pe care a înțeles s-o slujească permanent.

La serviciile religioase din zilele lucrătoare, ca și la cele din zilele de sărbători, la citirea în Tora, ca și la reuniunile tradiționale evreiești, Zalman Malamud a fost o prezență activă, un animator.

Despre toate acestea a vorbit, la înhumarea sa, dl Prim Rabin I. M. Marilus, care a și oficiat serviciul divin, însoțit de cantorii Willy Harnic și Aizic Jucovski.

Comunitatea noastră îi va păstra o pioasă amintire.

Fie-i memoria binecuvîntată!

Ascara la Salonta și Oradea

Mica obște evreiască din Salonta numărînd 13 persoane, a comemorat și în acest an, la 29 mai, prin grija enoriașului Markovits Josif, tristul eveniment al deportărilor în timpul ocupației vremelnice a părții de nord a Ardealului de către horthyști.

În vederea asigurării unei minian, a venit un grup de enoriași din Oradea, în frunte cu dr. Fried Ernest, președintele Comunității evreiești, care i-a sprijinit moralmente pe cei prezenți, adunați în cimitir. Acest cimitir este foarte bine întreținut, putînd servi drept model pentru toate cimitirele noastre din țară.

Predica ocazională a fost rostită de dl prim rabin dr. Neumann Ernest din Timișoara, care, prin cuvinte zguduitoare, a relatat tragedia comunității evreilor din acest orășel, decapitată în deportare. Au murit cărturarii, conducătorii și peste 600 de membri ai ei. Numele celor morți au fost citite în fața asistenței.

Ceremonia s-a încheiat cu o rugăciune de doliu și un Kadiș colectiv.

•

Ca și în anii precedenți, Comunitatea evreilor din Oradea a organizat și în acest an o comemorare a tragicului eveniment al deportărilor din primăvara anului 1944, cînd aceste meleaguri se aflau sub ocupația horthystă.

În Sinagoga mare ortodoxă, s-a adunat aproape toată populația evreiască din orașul nostru, umplînd-o pînă la refuz, aproximativ 550—600 de enoriași, mică rămășiță a trecutului. Au fost de față și reprezentanții tuturor cultelor religioase.

Asistența a fost salutată de către dl președinte dr. Fried Ernest, apoi șase cursanți ai Talmud Torei au aprins șase lumînări în memoria celor șase milioane de evrei morți „Al Kiduș Hașem". Dl haham Glantz Mozes a zugrăvit, în limba idiș, tragedia celor 35 000 de evrei deportați din Oradea, de către horthyști, în 1944, în timp ce aceștia au stăpînit vremelnic Nordul Transilvaniei.

Au urmat diferite cîntece adecvate, intonate de Corul Talmud Torei și poezii evocatoare ale tragicului Holocaust.

Predica comemorativă, impresionantă, a fost rostită de dl prim rabin dr. Neumann Ernest, din Timișoara.

S-a format apoi un cortegiu spre Monumentul Deportaților, unde dl prim rabin Neumann Ernest a oficiat „El malei rahamim", iar cei prezenți au rostit un Kadiș colectiv.

Dr. FRIED ERNEST

Comemorarea pogromului din 1941

Duminică 19 iunie 1983, la Cimitirul evreiesc din Păcurari — Iași a avut loc comemorarea a 42 de ani de la groaznicul pogrom împotriva populației pașnice evreiești, căreia i-au căzut victime nevinovate mii de evrei.

La comemorare au participat dr. Simion Caufman, președintele Comunității evreilor din Iași, activul Comunității, precum și numeroși membri ai obștii ieșene.

După serviciul divin, oficiat de cantorul Herșcu Iancu în memoria martirilor noștri căzuți AL KIDUȘ HAȘEM, au fost depuse coroane și jerbe de flori din partea Comunității evreilor din Iași și a populației, care a luat parte la această dureroasă ceremonie, desfășurată într-o atmosferă de pioasă reculegere și de respect față de martirii noștri.

Duminică 26 iunie, enoriașii evrei din Iași au comemorat și pe martirii ieșeni sufocați în trenurile morții și înmormîntați în cimitirele din Podu Iloaei și Tîrgu-Frumos.

Conducerea Comunității evreilor din Iași a organizat plecarea la cimitirele respective a enoriașilor evrei ieșeni, unde, de asemenea, s-au desfășurat ceremonii religioase și au fost depuse jerbe de flori.

Fie binecuvîntată și în veci neuitată memoria martirilor noștri!

Dr. RUBIN BEN ȘALOM

O recepție și tîlcul ei

O insolită manifestare de simpatie pentru un dăruit slujitor al culturii și artei evreiești a avut loc marți 12 iunie a.c. la sala de festivități a comunității evreilor bucureșteni, din str. Popa Soare nr. 18.

Federația Comunităților Evreiești și Comunitatea Evreilor din București au organizat o recepție în cinstea lui Bebe Bercovici, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de activitate teatrală a acestuia. Această recepție a constituit încă o dovadă a complexității iudaismului, care îmbrățișează toate aspectele vieții evreiești, cultura și arta fiind componente importante ale sale. „Slujim pe Dumnezeu prin rugă, dar și prin artă, prin faptă, dar și prin veselie, prin tot ce e frumos și nobil în viață", a arătat Eminența Sa cu acest prilej, iar cel ce se devotează cu dragoste și cu atîta pasiune teatrului, așa cum o face Bebe Bercovici, realizînd nu doar un teatru în limba idiș, ci, mai cu seamă, un teatru evreiesc, așa cum se și numește teatrul pe care-l slujește, a binemeritat de la noi. Bebe Bercovici s-a distins și prin prezența sa activă la manifestările sărbătorești ale comunității evreilor, unde a dăruit corelegionarilor săi momente de intensă trăire evreiască. Despre toate acestea a vorbit Eminența Sa în cuvîntul cald de salut pe care i l-a adresat.

Au mai luat cuvîntul: Franz Auerbach — directorul Teatrului Evreiesc de Stat, criticul dramatic prof. univ. Horia Deleanu, publicistul Anton Celaru și caricaturistul Nell Cobar. Ei au relevat meritele lui Bebe Bercovici și au făcut impresionante pledoarii pentru arta autentică de genul celei ilustrate de sărbătorit, ca și de vrednicii săi colegi de breaslă Tricy Abramovici, Rudi Rosenfeld, Dan Schlanger, Eli Măguleanu ș.a., prezenți și ei la această sărbătorire.

În răspunsul său, artistul Bebe Bercovici și-a exprimat adînca sa emoție și respectul profund față de Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, animatorul neobosit al vieții culturale din comunitatea evreiască.

Cei de față l-au felicitat călduros pe sărbătorit.

Călătoria în Franța și în Elveția a Eminenței Sale și a doamnei dr. Moses Rosen

Joi 23 iunie 1983 Eminența Sa dr. Moses Rosen și doamna dr. Amalia Rosen au părăsit țara, plecînd în Franța și în Elveția.

La aeroportul București—Otopeni au venit ca să-i salute conducători ai Federației Comunităților Evreiești și ai Comunității Evreilor din București.

TELEGRAME

EMINENȚELOR LOR ȘEF RABINII ISRAELULUI AVRAM SHAPIRA ȘI MORDEHAI ELIAHU

Heihal Shelomo IERUSALIM

Sincere felicitări Eminențelor Voastre,

Fie ca să vă bucurați de cele mai mari succese în sfînta Dv. misiune pentru ridicarea prestigiului învățăturii noastre, al poporului și al Țării Sfinte.

Șef Rabinul Cultului Mozaic
din Republica Socialistă România
DR. MOSES ROSEN

EMINENȚEI SALE ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

BUCUREȘTI

Vă mulțumesc pentru felicitări și doresc Eminenței Voastre, familiei Dv. și tuturor comunităților, fraților noștri evrei din România succes și o pace adevărată în întreaga lume.

Cu binecuvîntări din Sion,

AVRAHAM KAHANA SHAPIRA
Șef Rabin al statului Israel

Vorbește Eminența Sa

Răspunde Bebe Bercovici. De la stînga la dreapta: Franz Auerbach — directorul T.E.S., Eminența Sa, Bebe Bercovici, ing. Th. Blumenfeld, actorul Rudi Rosenfeld, maestra Beate Fredanov, actrița Tricy Abramovici, av. Emil Șechter, compozitorul Mișu Iancu

CONFERINȚE

BACĂU

În prezența unui public umplînd pînă la refuz sala Casei de cultură a municipiului Bacău, acad. prof. Al. Graur a susținut o conferință, despre „Filologi români de origine evreiască". După un cuvînt introductiv rostit de președintele Comunității evreilor din Bacău, ing. Iulius Wenger, prof. L. Iosif a făcut o succintă prezentare a personalității conferențiarului.

Dl acad. prof. Al. Graur a evidențiat activitatea a șase filologi evrei, ale căror opere rămîn pietre de hotar în cercetarea științifică a limbii române, făcînd cunoscute, de asemenea, lucrările unor filologi evrei contemporani care continuă, cu aceeași pasiune pentru limba română, opera înaintașilor.

Au luat apoi cuvîntul dl Petre Enășoaie, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Bacău și dl ing. Wenger, elogiind munca oaspetelui și a oamenilor de știință citați, care au îmbogățit patrimoniul cultural al țării.

Dl acad. prof. Al. Graur a vizitat monumente istorice din județul Bacău, muzeul „George Enescu" de la Tescani, a participat la o întîlnire cu colegiul de redacție al revistei „Ateneu" și la comemorarea a 100 de ani de la nașterea marelui pedagog Grigore Tăbăcaru.

I. ALEXANDRU

TG.-MUREȘ

Recent a expus la Galeriile Fondului Plastic din Tg.-Mureș sculptorul Iszak Martin, autor a numeroase lucrări cunoscute în țară și peste hotare. Printre lucrările din expoziție se remarcă două avînd un pronunțat caracter iudaic: „Profetul" și „Holocaust".

I. MARTHA

SUCEAVA

Enoriașii suceveni au urmărit cu interes aparte expunerea făcută recent de dl profesor **Haim Riemer**, redactorul-șef al „Revistei Cultului Mozaic" cu tema „Național și universal în iudaism". A lăsat o puternică impresie analiza fundamentală a componentelor perene ale iudaismului, întemeiată pe texte din Tora și Talmud, componente intrate de mult în tezaurul universal de valori morale de primă mărime. Dealtfel, așa cum s-a spus și în cuvîntul final de mulțumire, întreaga vizită a domnului profesor Riemer, interesul arătat pentru toate formele de activitate ale comunității (de la minian-ul zilnic pînă la cursurile de Talmud-Tora la care a ținut să participe), toate se înscriu ca un moment așteptat în viața evreiască suceveană.

G. BRUCMAIER

BUCUREȘTI

ASCULTÎND FASCINAȚI...

Cu ajutorul unei imaginare mașini a timpului, să facem o incursiune în trecut. Într-un trecut îndepărtat, de la care s-au scurs mai bine de 35 de secole. Așa ne invită conferențiarul. Și ne mai invită ca, înainte de a pleca, să lăsăm pe peronul prezentului întregul bagaj de norme și criterii de comportare care ni se par a exista fie „de cînd lumea", fie abia de curînd, chiar de foarte curînd. Să uităm de ele și să ne închipuim viața fără de omenie a omului, așa cum arăta ea cu peste trei milenii și jumătate în urmă, cufundată în bezna instinctelor și a ignoranței, bîntuită de spaime fără nume și fără număr, dirijată de nelegiuirea unor legi impuse numai de cei puternici și numai în favoarea lor. Doar așa, ne previne conferențiarul, vom înțelege și prețui ceea ce a adus iudaismul umanității.

Ca, de pildă, răspunsul la o întrebare fundamentală: cum să mă port cu semenii mei? Așa cum aș dori să se poarte și ei cu mine. E de la sine înțeles, nu? Da, după ce a fost preluat și difuzat de preceptele altor religii, de lapidare dictoane și proverbe sau de ample lucrări pe teme de etică, răspunsul este de la sine înțeles. Dar pe atunci, cu atîtea mii de ani în urmă, el a reprezentat, din partea iudaismului, rezultatul unui gigantic efort de defrișare în jungla relațiilor umane.

Ca, de pildă, noțiunea șabatului. A unei zile de odihnă pe săptămînă *pentru toți*, într-o vreme cînd, pe întregul cuprins al pămîntului, cei mulți nu cunoșteau decît o trudă necurmată, iar cei puțini o trîndăvie la fel de perpetuă. O zi de odihnă nu numai *lîngă* celelalte șase, ci *deasupra* lor. O zi în care îndeletnicirile cotidiene, menite să îndestuleze trupul, cedează pasul chemărilor de înălțare a minții și sufletului.

Ca, de pildă, însuși conceptul de Dumnezeu unic, într-o eră cînd olimpurile celorlalte credințe mișunau de zei care se voiau supraoameni, dar care se făceau remarcați doar prin megadefecte. Un Dumnezeu imaterial ca ideea, dar atotputernic ca și ea. Un Dumnezeu unic, așa cum unic e adevărul, unică e dreptatea. Un Dumnezeu care nu are altă concretețe decît cea, irezistibilă și atotbiruitoare, a ideii de adevăr și dreptate.

Conferința „Național și universal în iudaism" (care s-a referit, cu bogate argumente, la Biblie și Talmud, la mesianism și hasidism, la ideea de libertate și la tratamentul uman aplicat străinilor, ca și la multe altele de importanță vitală, unele — cu caracter universalist — alternînd cu altele — rămase exclusiv în patrimoniul spiritual al iudaismului) a îngăduit celor ce au ascultat-o să contemple, *fascinați*, uriașul tezaur spiritual pe care iudaismul l-a dăruit omenirii. Și pe care aceasta și l-a însușit într-un mod atît de firesc, încît uneori uită pînă și de numele donatorului. Dar poate că e cel mai profund omagiu pe care i-l poate aduce.

NORBERT GLÜCKLICH

O EVOCARE ARTISTICĂ A UNUI MARE ARTIST

O interesantă și deosebit de atractivă conferință despre „Chagall și ilustrarea Bibliei" a ținut, în sala din str. Popa Soare, Zoltan Terner. Subliniind caracterul profund evreiesc al întregii opere chagalliene — operă pătrunsă, chiar și în lucrările, aparent, cele mai general umane, de adîncă spiritualitate iudaică, de atmosfera specifică acelor vechi „ștetl"-uri de pe întinsul Rusiei țariste, de tipul Vitebskului natal al lui Chagall — vorbitorul a pus, cum era și firesc, principalul accent pe modalitatea originală folosită de marele pictor, unul dintre piscurile artistice ale secolului XX, spre a găsi echivalențe plastice cît mai expresive temelor fundamentale ale Cărții Cărților. Conferențiarul și-a întărit aprecierile asupra viziunii chagalliene prin citarea unora dintre cele mai sugestive puncte de vedere ale unor personalități renumite cu privire la această impunătoare operă.

Desfășurarea conferinței a cîștigat, desigur, prin proiecția unor diapozitive bine alese, pe un relevant fundal muzical (la realizarea căruia și-a dat concursul dl Sache Braunștein), totul fiind acompaniat de lecturi din autobiografia și corespondența genialului artist evreu, în interpretarea (înregistrată pe bandă magnetică) a unor cunoscuți actori ai Teatrului Evreiesc de Stat: Bebe Bercovici, Rudi Rosenfeld, Dan Schlanger.

La cererea unei părți a publicului, conferința, foarte reușită, a fost repetată, pentru a da posibilitate și altora s-o asculte.

Vom publica, în numerele viitoare, textul conferinței.

B. V.

UN SIUM — ÎNCHEIEREA CURSURILOR DE TALMUD TORA

Recunoştinţă şi încredere

Miercuri 22 iunie, o seară memorială în viaţa comunităţii evreieşti de aici şi de pretutindeni.

Un număr impresionant de distinşi membri ai comunităţii evreieşti au venit să asiste la un Sium *(o încheiere) a cursurilor de Talmud Tora. Cursanţii noştri, învăţăcei în ale slovelor sfinte, intrau „în vacanţă". E o sărbătoare a lor, dar şi a noastră, a celor care avem obligaţia firească de a le îndruma paşii.*

Aşa a fost să fie...

Numai că memoria maselor e mai prolifică şi mai vie şi mai scormonitoare. Ea a mers nu doar la începuturile acestui curs de Talmud Tora, ci la începutul tuturor cursurilor de Talmud Tora din comunitatea noastră.

Abraham l-a descoperit pe Dumnezeu mergînd cu raţionamentul din aproape în aproape, căutînd cauzele fenomenelor şi, din cauză în cauză, pînă la cauza cauzelor, descoperind existenţa ordinii universale şi a forţei diriguitoare.

Păstrînd proporţiile, dar repetînd metodologia, selecta asistenţă la „Gala de Talmud Tora" şi-a pus întrebarea: „Cine a creat toate acestea? Cine a creat cursul de Talmud Tora în comunităţile evreieşti din România postbelică? Cine a îngrijit de hrana sufletească a părinţilor acestor cursanţi, dăruindu-le şi o revistă care se străduieşte să fie tot mai variată şi mai bogată şi mai evreiască în conţinut şi cine a organizat cicluri de conferinţe în Bucureşti şi în comunităţile din ţară pentru a ostoi setea de cultură a membrilor comunităţii? Şi cine (aceasta nu în ultimul rînd) s-a îngrijit şi de nevoile materiale ale celor bătrîni şi bolnavi şi singuri, ale celor în suferinţă?"

Şi iată-i pe ing. Theodor Blumenfeld — preşedintele Comunităţii evreilor din Bucureşti, pe Nicolae Cajal — distins şi apreciat intelectual, şi pe av. Emil Şechter — secretarul general al F.C.E. —, scriind despre aceasta. Şi articolele lor pe care le publicăm în acest număr în pp 1 şi 7 s-au constituit într-un cald şi vibrant omagiu pentru Eminenţa Sa, cel care, cu 35 de ani în urmă, a fost ales Şef Rabin al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti şi a transformat aceşti ani în ani de radicale transformări în viaţa comunitară, realizînd toate acestea şi foarte multe altele care au revigorat viaţa evreiască atît de lovită în anii grei ai fascismului şi ai războiului, viaţă pe care atîtea evenimente şi atîţia factori au încercat s-o distrugă cu desăvîrşire.

Calităţile Eminenţei Sale, clarviziunea, curajul, perseverenţa, cultura, înţelepciunea şi tactul unui mare diplomat, înţelegerea rolului unui evreu şi a unui conducător evreu azi şi aici, înţelegerea poruncii lui Irmiahu de a îmbina corect şi loial patriotismul cu dragostea faţă de Israel şi de Sion, înţelegerea felului în care se poate realiza aceasta în mod fericit, toate acestea aplicate în cele mai variate împrejurări şi beneficiind de actuala politică de profund umanism a conducerii statului român, care tratează cu atîta înţelegere problemele specifice ale populaţiei evreieşti, pusă pe picior de egalitate deplină în drepturi cu toţi cetăţenii ţării —, iată tabloul general al unei perioade şi al unei activităţi cu care ne putem mîndri. Articolele s-au oprit cu dragoste şi cu recunoştinţă asupra roadelor acestei munci fără preget, roade care sînt cunoscute şi unanim apreciate pe plan naţional şi internaţional. Caracterizîndu-l drept o mare personalitate a vieţii evreieşti contemporane, autorii au exprimat un adevăr care stă pe buzele tuturor.

S-au adus mulţumiri şi distinsei doamne Amalia dr. Rosen, care l-a secondat în toţi aceşti ani grei şi a fost şi îi este un înţelept sfetnic şi apropiat colaborator.

S-a făcut, în acest moment festiv, o lucidă analiză a celor 35 de ani de căutări, de muncă şi de împliniri, singurele care dau dreptul la o satisfacţie deplină, şi, în urările de bine, de viaţă îndelungată cu sănătate şi cu mari succese s-au încorporat dorinţele obştii de a-şi continua existenţa în demnitate, în condiţii tot mai bune.

Ceea ce am văzut, festivitatea de încheiere a unui an de studii la Talmud Tora, a fost o confirmare a faptului că de copiii noştri se ocupă oameni vrednici, sub îndrumarea unui atent conducător spiritual al destinelor comunităţii evreieşti.

Prof. Otto Friedman şi M. Damian au dirijat competent corurile noastre de Talmud Tora, talentatul David Marian a demonstrat încă o dată nu doar remarcabile calităţi vocale, ci şi pasiune în interpretarea cîntecului evreiesc, cursanţii s-au întrecut pe sine în „minilecţia" pe care ne-au prezentat-o şi în florilegiul de cîntece, multe şi care mai de care mai frumoase şi mai frumos interpretate, virtuozii componenţi ai Hazamir-ului, ai privighetorii cîntecului evreiesc, au acompaniat cu talent pe cei mici şi întreaga seară a fost o încîntare.

Cele aproape trei ore petrecute la această elevată seară au avut un efect tonic. Ne-au întărit convingerea că sîntem pe un drum bun. Un conducător spiritual plin de har, o comunitate conştientă de sine, o grijă atentă faţă de cei ce se ridică şi cresc ca buni cetăţeni şi buni evrei, iată motive pentru noi de a privi optimişti înainte. Este sentimentul cu care am plecat din sala în care mai stăruiau vorba înţeleaptă şi cîntecul şi sufletul autentic evreiesc.

Eminenţa Sa în mijlocul cursanţilor de Talmud Tora

Cuvîntul cursantei Monica Şaim

Cu adîncă emoţie, vă rog să-mi acordaţi permisiunea ca în această ocazie sărbătorească, împlinirea a 35 de ani de cînd sînteţi păstorul credincios al comunităţilor evreieşti din România, să vă transmit mesajul tinerilor care învaţă la Talmud Tora în Bucureşti, Dumneavoastră, una din cele mai mari personalităţi ale iudaismului contemporan.

Numai datorită Dumneavoastră generaţia noastră a primit o educaţie evreiască în lumina tradiţiei noastre culturale, a generozităţii, a iubirii de om şi de lume, a dragostei de poporul nostru, a iubirii de pace şi de Israel.

Aţi vegheat tot timpul la păstrarea tăciunelui aprins. Noi, generaţia tînără, am fost şi sîntem încă aceia cărora le-aţi încredinţat această misiune importantă. Am mers pe drumul pe care ni l-aţi arătat Dumneavoastră.

La lecţiile noastre de la Talmud Tora am învăţat să descifrăm înţelesurile cărţilor sfinte şi spiritul lor.

Am învăţat limba strămoşilor noştri şi s-au deschis în faţa noastră porţile cunoaşterii înţelepciunii vechi a poporului lui Israel. Am sorbit de acolo esenţa pentru a ajunge la un acord între viaţa noastră şi aspiraţiile noastre spre bine, spre dreptate şi spre pace, aşa cum au propovăduit marii noştri profeţi şi personalităţile poporului nostru în tot cursul istoriei noastre.

Pentru toate acestea, vă mulţumim şi vă urăm să rămîneţi în continuare păstorul credincios al iudaismului din România şi să vă bucuraţi, pînă la 120 de ani, de roadele minunatei Dumneavoastră activităţi.

Lehaim !

Cuvîntul cursantului Ermi Proch

Noi, cei mai tineri cursanţi de Talmud Tora, vă mulţumim pentru faptul că ne-aţi creat posibilitatea să învăţăm slova în care este scrisă Tora, ca să putem înţelege învăţătura ei sfîntă şi să cultivăm frumoasele noastre tradiţii milenare.

La aceste cursuri am aflat multe despre istoria noastră veche, despre milioanele de Kedoşimi, surori şi fraţi de-ai noştri care au fost exterminaţi numai pentru că au fost evrei, despre luptele grele, pline de eroism, în toate generaţiile, pentru apărarea şi păstrarea credinţei noastre străbune.

Tot aici, la Talmud Tora, în formaţia corului, am cîntat la diferitele ocazii festive şi sărbători. Repertoriul nostru, manifestările la care participăm, odihna activă de care beneficiem ne apropie şi mai mult de minunatele tradiţii evreieşti.

În lumina acestor fapte, permiteţi-ne Eminenţă să vă exprimăm profundele mulţumiri şi adînca noastră recunoştinţă, împreună cu sincera urare de „La mulţi ani", să fiţi sănătos, să ajungeţi „Ad Mea Veesrim", împreună cu mult stimata doamnă Amalia dr. Rosen, distinsa Dv. tovarăşă de viaţă şi devotată colaboratoare în nobila Dv. activitate.

În încheiere, întregii onorate asistenţe urarea de multă sănătate. SHALOM AL ISRAEL ! Pace în Israel şi în lumea întreagă !

Conferinţa de la Evian (II)

(Urmare din p. 4)

teşte acest omagiu „este rece, aproape acru, dînd de înţeles, destul de limpede, că Roosevelt nici nu ar fi putut să-şi aleagă un moment mai puţin potrivit pentru o astfel de iniţiativă".

Winterton continuă prin a aminti că, deşi are tradiţia de a oferi adăpost celor persecutaţi, Marea Britanie nu este „o ţară de imigranţi" şi că la fel se poate spune şi despre dominioanele, coloniile şi celelalte posesiuni ale Angliei. Cîntărindu-şi bine cuvintele şi apăsînd pe unele dintre ele, Winterton continuă :

— Nu se poate cere nici unei ţări să primească persoane cărora li s-au răpit toate mijloacele de existenţă încă înainte de a se refugia. De asemenea, nu putem trece cu vederea situaţia regretabilă în care se află acum mulţi refugiaţi, care nu dispun nu numai de bani şi alte bunuri, dar nici măcar de hîrtiile lor de identitate. Desigur, ei au trebuit să-şi părăsească ţara de baştină pe furiş şi avem toată compasiunea pentru tragedia lor. Dar regulile sînt reguli şi nu putem face nimic pentru cei ce arată o nepăsare atît de mare faţă de traversarea frontierelor fără paşaport.

(A doua zi, *Prager Tagblatt* va scrie : „Dacă l-am înţeles bine pe înălţimea sa, lordul Winterton, un om nu valorează mai mult decît banii pe care îi are în buzunar. Dacă nu are bani, nu este om. Iar dacă nu are paşaport şi alte acte, omul nu este nimic, pur şi simplu nu există. Conform reţetei britanice, un evadat din lagărul de la Dachau, de exemplu, ar trebui să se ducă la Gestapo şi să ceară o adeverinţă precum că şi-a părăsit pe ascuns temniţa. Cu alte cuvinte, se pretinde victimelor să se salveze numai cu binecuvîntarea călăilor").

Ultimul care vorbeşte în şedinţa publică este ambasadorul Franţei, care declară, în esenţă, că ţara sa este supraîncărcată cu refugiaţi şi se adresează „tinerelor state ale lumii, celor două Americi şi îndeosebi Australiei", invitîndu-le „să primească, cu braţele deschise, pe cei în nevoie de a fi ajutoraţi".

De data aceasta, aplauzele sînt atît de puţine, încît frizează impolitetea. După care se anunţă că şedinţa publică a luat sfîrşit. Cei ce nu fac parte din delegaţiile guvernamentale sînt invitaţi să părăsească sala, explicîndu-li-se că, potrivit tradiţiei diplomatice, dezbaterile cele mai eficiente sînt cele care au loc cu uşile închise.

Iar pentru a desemna şedinţele secrete, se foloseşte o expresie latină care, date fiind împrejurările, are o cumplită rezonanţă ironică : *in camera caritatis.*

35 DE ANI DE LA ALEGEREA EMINENȚEI SALE DR. MOSES ROSEN CA ȘEF RABIN AL CULTULUI MOZAIC DIN ROMÂNIA

Eminența Sa poate avea satisfacția deplină a realizărilor obținute

(Urmare din p. 1)

tineri au învățat, în decursul timpului, alfabetul sfînt al limbii noastre, au luat cunoștință de istoria poporului nostru, și-au însușit înaltele principii ale învățăturii noastre milenare și cea mai mare parte dintre aceștia se află astăzi, alături de membrii familiilor lor, în Țara Sfîntă, contribuind la reconstruirea țării.

Cum arătau comunitățile noastre atunci cînd D-sa a fost ales în calitate de Șef Rabin al Cultului Mozaic? Sinagogile erau nereparate și neîngrijite, în paragină, asistența socială inexistentă, mărginindu-se doar la înjositoarea distribuire a unor pomeni cu ocazia unor sărbători; populația evreiască era complet îndepărtată de instituțiile comunitare; nu existau aproape nici un fel de legături cu instituțiile evreiești de peste hotare.

Nu am de gînd și nu pot acum să descriu lupta îndîrjită și plină de pasiune care a fost dusă și condusă de Eminența Sa.

Este suficient să privim în jurul nostru și să facem un șir de constatări a căror realitate palpabilă, de netăgăduit, constituie amprenta concretă pe care Eminența Sa și-a pus-o pe toate domeniile de activitate evreiască din România. Ce ne arată această realitate?

Toate cele circa 120 de sinagogi în funcțiune au fost reparate, renovate, frumos amenajate, asigurîndu-li-se tot ce au nevoie; o altă realitate demnă de menționat este starea de bună îngrijire în care se află cimitirele, acestea — mă refer la acelea din cadrul tuturor comunităților organizate — fiind toate îngrădite; trebuie să scoatem în evidență faptul că în țară se află aproximativ 550 de cimitire în localități în care au existat înainte de război comunități înfloritoare, iar astăzi nu mai există nici un evreu; totuși peste 100 din aceste cimitire au fost îngrădite, cheltuindu-se din fondurile noastre proprii multe milioane de lei în ultimii ani. Acțiunea de îngrădire continuă.

Copiii și tinerii noștri au reprezentat și reprezintă o grijă specială a Eminenței Sale; pentru ei funcționează în 28 de localități cursuri de Talmud Tora, cu circa 500 de cursanți, iar în 17 localități există coruri formate din membrii acestor cursuri, cu o vie și bogată activitate.

Un capitol special merită modul cum se sărbătoresc în comunitățile noastre tradiționalele noastre zile festive. Modul cum se sărbătorește, de exemplu, Hanuca în România a devenit obiect de admirație în toată lumea evreiască, fiind filmate serbările de televiziunea din Israel, America, R.F.G. etc. La minunatele seri de Seder participă 5—6 mii de coreligionari și intelectuali de seamă ai comunității.

Vorbind despre activitatea pe tărîmul culturii iudaice, pe primul plan se cuvin amintite volumele de elevată cugetare ale Eminenței Sale, „În lumina Torei" și „Învățături biblice", tipărite în trei ediții, în limbile română și engleză, și aflate în casele coreligionarilor noștri. Subliniem și importanța calendarului nostru, o adevărată microenciclopedie de iudaism.

Nu putem să nu subliniem largul răsunet pe care îl are în rîndurile miilor de vizitatori evrei și neevrei Muzeul de istorie a comunităților evreiești din România.

O altă realizare, de aleasă ținută, o constituie ciclurile de conferințe, ținute atît la București, cît și în provincie, conferințe prezentate de intelectuali evrei de renume, academicieni, profesori universitari, cercetători științifici, scriitori, publiciști, artiști, regizori etc.

Trebuie, de asemenea, menționată activitatea Centrului de istorie și documentare de pe lîngă Federația Comunităților Evreiești din România, cu o serie de lucrări pregătite pentru tipar.

Se impune să ne oprim asupra unuia din cele mai frumoase capitole pe care Eminența Sa le-a realizat, și anume, cel de Tzedaka. Vasta acțiune, organizată din inițiativa și sub oblăduirea permanentă a dlui Șef Rabin, îmbrățișează mii de coreligionari bătrîni, bolnavi sau lipsiți de orice alt sprijin, care primesc lunar ajutor bănesc, alimente rituale, medicamente, îmbrăcăminte, ajutor gospodăresc pentru persoanele nedeplasabile etc. În același capitol se înscriu și cele 11 restaurante rituale, la care iau masa circa 2 500 de evrei.

De asemenea, căminele pentru bătrîni, care funcționează la București, Timișoara, Arad și Dorohoi, unde circa 450 de evrei, bolnavi, bătrîni, lipsiți de ajutor, sînt îngrijiți în condiții optime.

Este de menționat stilul de asistență care se desfășoară, fără înjosirea celor care beneficiază de aceste ajutoare; de exemplu: la restaurantele rituale nimeni nu știe cine plătește și cine nu plătește, ajutoarele sînt trimise acasă prin mandat poștal etc.

Este adevărat că fondurile, în majoritatea lor, sînt puse la dispoziție de organizația „Joint", dar și Federația contribuie din fondurile proprii.

Acum, cînd ne referim la ajutorul acordat de „Joint" pentru activitatea de asistență socială, se impune să precizăm că niciodată și nimeni altul decît Eminența Sa nu ar fi putut obține suma care se acordă astăzi, în acest scop, evreilor din România. Numai dl Șef Rabin a putut obține, numai D-sale, numai datorită prestigiului său de care se bucură în rîndul conducerii acestei organizații, cît și în rîndul tuturor organizațiilor și conducătorilor evrei contemporani, numai încrederii pe care toți acești conducători o au în capacitatea, în inteligența, în dragostea sa față de enoriașii pe care îi păstorește, organizația „Joint" a acordat ajutorul important pe care îl cunoașteți și pe care fiecare evreu nevoiaș îl simte de aproape 16 ani.

În toată munca neobosită pentru binele obștii, alături de Eminența Sa se află permanent, cu darul înțelepciunii, bunătății și blîndeței, distinsa doamnă Amalia dr. Rosen, al cărei prestigiu în lumea evreiască de la noi și de pretutindeni este pe măsura faptelor Domniei-sale, de aleasă noblețe morală.

Dl Șef Rabin dr. Moses Rosen este considerat ca una din personalitățile proeminente ale evreimii contemporane, glasul lui fiind ascultat pretutindeni și părerile lui fiind apreciate de marile organizații evreiești internaționale, din ale căror comitete de conducere face parte.

Iată de ce, prin slova mea, întreaga obște evreiască din România adresează, și cu acest prilej, Eminenței Sale adînca ei gratitudine pentru tot ce a înfăptuit și înfăptuiește spre binele ei și al iudaismului, odată cu urarea ca bunul Dumnezeu să-i hărăzească Domniei-sale și distinsei D-sale soții mulți ani de viață, sănătate și putere de muncă, spre fericirea obștii pe care o conduce.

Corul de Talmud Tora în seara de 22 iunie a.c.

Un riguros erudit, în slujba credinței noastre, a idealurilor de libertate, adevăr și dreptate

(Urmare din p. 1)

Are multe idei și crede în ele. Este intransigent față de gîndirile înapoiate și periculoase ce se vehiculează astăzi. Domnia-sa visează așezarea lumii pe dreptate și adevăr, dar nu visează numai, ci luptă pentru asta.

Nu se poate spune într-un articol tot ceea ce D-sa întreprinde, modul cum acționează și a acționat, și numai istoria pe care ar trebui s-o scrie și s-o scriem ar putea să arate, parțial, această muncă și viață.

Atitudinea sa cea mai obișnuită este pasiunea. O depune în toate formele de activitate și o face cu folos.

În mod direct sau prin ecoul contemporan, înțelepciunea și energia sa au înaripat conștiințe, au făcut să se ridice frunțile a mii și mii de năpăstuiți de urgia Holocaustului și au deschis orizonturi noi generațiilor tinerilor evrei din țara noastră.

Sincer vorbind, cîteodată te intrigă amănuntele care nu-i scapă, cînd devii interlocutorul său, te copleșesc fațetele unei probleme aparent simple, pe care le descoperi alături de el, te sensibilizează verbul său infailibil, dar de fiecare dată pleci, chiar dacă inițial nu erai de acord, cu satisfacția redescoperirii tale proprii, împrospătat de reflecții și acțiuni, înnobilat la gîndul că ești chemat, prin ceea ce faci, să participi la marea operă pe care o înfăptuiește și mîndru de această participare nemijlocită.

Le scrie toate acestea un apropiat colaborator, care este fericit că i s-a oferit posibilitatea de a-l fi cunoscut și de a munci alături de el.

Și, fiindcă am amintit de colaboratori, îmi permit să aduc omagiul nostru distinsei doamne Amalia dr. Rosen, soție devotată și cel mai apropiat colaborator. Viața D-sale, alături de dl Șef Rabin, a fost o continuă dăruire, plină de discreție, pentru idealurile soțului D-sale și nu numai pentru asistați, pentru cei bătrîni și nevoiași, așa cum apare de foarte multe ori atunci cînd este citată.

În tot acest răstimp, dna dr. Rosen a stat alături de eminentul ei soț, l-a secondat și înspirat în toate acțiunile, de ale căror roade ne bucurăm astăzi, noi, evreii din România.

Dle Șef Rabin și dnă dr. Rosen, vă doresc din inimă, în numele Comunității Evreilor din București, al meu personal și al soției mele, multă sănătate, fericire, putere de muncă, pînă la 120 de ani. AD MEA VEESRIM!

35 de ani de fierbinte, constructivă, utilă și nobilă activitate

(Urmare din p. 1)

fost investit atunci cu această misiune sfîntă, de a păstori obștea evreiască din România, care în anii fascismului și al războiului fusese atît de greu încercată"... [1].

Aducîndu-mi aminte de acei ani ai începutului marii misiuni a Eminenței Sale, aș zice și eu, citînd din cărțile D-sale, de predilecție din psalmist: „Cei ce au semănat în lacrimi secera-vor în chiot de bucurie" (Psalm 126—5).

Atmosfera din aceste zile, tot ce s-a scris și se va scrie, tot ce s-a spus și se va spune, într-un cuvînt, tot ce stă în spatele cuvintelor este bucuria; bucurie constatînd ce s-a putut realiza — cantitativ și calitativ, pe multiple planuri — sub îndrumarea dr-ului Moses Rosen, într-un climat de libertate, într-un regim a cărui conducere a arătat o înțelegere plină de umanism pentru toate problemele, pentru toate nevoile cu caracter atît de deosebit ale populației evreiești; bucuria că avem în fruntea obștii noastre o mare personalitate națională și internațional recunoscută și cu respect admirată, un „țadic". Căci ce este „țadicul" (după definiția, cu atît mai obiectivă a dr.-ului Rosen, care nu bănuia că tocmai D-sale o voi aplica)? „Adevăratul țadic este cel care e întreg. Întreg cu credința sa în Dumnezeu, întreg cu devotamentul său față de oameni" [2]. Iată pentru ce complexa activitate a Șef Rabinului dr. Moses Rosen, unanim aprobată, generează respectul și afecțiunea noastră, a tuturora, pentru întreaga sa personalitate, o personalitate prin excelență activă, dedicată fără cruțare de sine coreligionarilor săi și nu numai lor, o personalitate iradiantă de înțelepciune și umanism, una din acele rare personalități care se împlinesc mereu cu trecerea anilor, care cîștigă continuu în substanță pe măsură ce se autoconsumă pentru menținerea mereu vie a credinței în viață, în oameni.

Ca un slujitor al științei pusă în slujba sănătății și vieții oamenilor și care vede în unitatea dintre micro- și macro-cosmos manifestarea unei armonii sublime, nu pot să nu-mi declar bucuria de a fi fost martorul activității zilnice a dr.-ului Moses Rosen, atît în clipă, cît și în istorie, în mijlocul comunității exemplare pe care o păstorește, dar și în bogata sa activitate patriotică, diplomatică, politică, organizatorică, umanitară, științifică, culturală, publicistică, activități în care se vede clar manifestarea aceleiași armonii, armonia unui tot unitar.

Se cuvine deci, ca evrei și ca români, să ne bucurăm din inimă la sărbătorirea a 35 de ani de sacerdoțiu și să-i mulțumim pentru dăruirea totală în slujba a tot ce este uman și demn, să-i urăm Eminenței Sale dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen încă mulți, mulți ani sănătoși și plini de satisfacții, alături de deosebita D-sale soție, în slujba României socialiste, a iudaismului contemporan și a păcii între popoare.

[1] Dr. Moses Rosen, **Învățături biblice**, ed. a III-a, București, 1981, p. 274.
[2] **Ibidem**, p. 21.

Eminența Sa mulțumește tuturor celor care l-au felicitat cu prilejul aniversării a 35 de ani de la alegerea sa ca Șef Rabin al Cultului Mozaic din România și adresează tuturor sacerdotala sa binecuvîntare.

ŞTIRI • ŞTIRI • ŞTIRI • ŞTIRI • ŞTIRI • ŞTIRI • ŞTIR

DISC

Casa de discuri americană „Metropolitan Recording Studios" a scos copia unui disc original imprimat în 1915 de casa de discuri Victor cuprinzînd

două povestiri citite de Shalom Aleichem însuşi. Povestirile se intitulează „Ven ich bin Rothschild" („Dacă aş fi Rothschild") şi „A freyleher yomtev" („O sărbătoare veselă"). Reproducem coperta discului.

SCHIMBURI COMERCIALE

În anul 1982 schimburile comerciale dintre Israel şi Anglia indică o creştere remarcabilă. Astfel, Anglia a exportat în Israel mărfuri în valoare de 244 milioane lire, faţă de 211 milioane lire în 1981.

Israelul a exportat în Anglia produse în valoare de 275 milioane lire, faţă de 255 milioane în anul precedent.

MUZEU

La Ierusalim a fost inaugurat un muzeu ale cărui exponate ilustrează momente din istoria oraşului. Muzeul se află lîngă fosta poartă Mandelbaum.

PRO MEMORIA

În cursul anului 1982, cunoscutul lagăr de concentrare nazist Dachau a fost vizitat de 872 000 persoane din 91 de ţări. Dintre aceştia 376 000 sînt germani.

INAUGURARE

Michael Foot, fostul lider laburist din Marea Britanie, a fost oaspetele de onoare la şedinţa inaugurală a Asociaţiei prietenilor britanici ai lui Jewish National and University Library, parte integrantă a Universităţii ebraice din Ierusalim. Michael Foot, un pasionat bibliofil, a vorbit despre importanţa unei biblioteci naţionale pentru poporul respectiv. La şedinţă, care a avut loc la The Royal Institute, au mai participat şi Sir Isaiah Berlin, alături de un impresionant număr de parlamentari, membri ai lui Royal Society, conducători ai institutelor londoneze de învăţămînt superior, universitari şi oficialităţi guvernamentale. Dr. David Goldstein, custodele manuscriselor ebraice de la British Library a vorbit despre „Manuscrise ebraice şi comori din Ierusalim şi Londra". The Jewish National and University Library a fost înfiinţată spre sfîrşitul secolului trecut, colecţiile ei Hebraica şi Judaica fiind cele mai mari din întreaga lume.

ALEGERE

De la Cabinetul primului ministru al Marii Britanii s-a anunţat oficial alegerea lui Stuart Young în postul de preşedinte al companiei engleze de radio şi televiziune BBC, fiind astfel cel mai tînăr director (43 de ani) din istoria acestei instituţii. Young a activat şi activează intens pe tărîm comunitar, el deţinînd postul de preşedinte al Consiliului Central al serviciilor sociale ale comunităţii şi postul de director al prestigiosului hebdomadar „Jewish Chronicle".

CENTENAR

Comunitatea evreiască din Berlin, capitala R. D. Germane, a publicat o broşură specială în legătură cu centenarul cimitirului evreiesc din acest oraş. La redactarea broşurii a colaborat Institutul de protejare a monumentelor istorice din R.D.G.

CONFERINŢĂ

Filiala nord-americană a Congresului Mondial Evreiesc a organizat pentru prima dată în Mexic o conferinţă la care au luat parte reprezentanţi din Mexic, America Centrală, S.U.A. şi Canada. În cadrul consfătuirii s-au discutat probleme referitoare la stadiul actual de dezvoltare a comunităţilor evreieşti din ţările respective. O delegaţie a reprezentanţilor la această reuniune, condusă de Edgar Bronfman, preşedintele C.M.E., a fost primită de preşedintele Mexicului, Miguel de la Madrid, cu care s-a întreţinut timp de o oră, într-o atmosferă de cordialitate şi înţelegere reciprocă. Preşedintele Miguel de la Madrid şi-a exprimat profunda preţuire pe care o poartă evreilor din Mexic şi contribuţiei lor la dezvoltarea generală şi economică a ţării sale.

EDITORIALĂ

În seria „Idées", editura pariziană Gallimard a publicat raportul prezentat la cel de-al XXII-lea Colocviu al intelectualilor evrei de limbă franceză. Tema acestui colocviu a fost „Biblia în zilele noastre". Reuniunea s-a desfăşurat sub auspiciile filialei franceze a Congresului Mondial Evreiesc. Amintim că editura Gallimard publică anual rapoartele prezentate în cadrul manifestării amintite. Colocviul din acest an s-a desfăşurat la sfîrşitul lunii aprilie, la Paris.

ASTRONAUTICĂ

Dr. Judith A. Resnik este prima femeie de origine evreiască desemnată să ia parte la zborul spaţial de anul viitor în cadrul programului „Discovery". În vîrstă de 33 de ani, dr. Resnik se antrenează în acest scop încă din 1973. Ea şi-a obţinut doctoratul în inginerie electrică şi a lucrat în cadrul lui Xerox Corporation din Los Angeles înainte ca NASA s-o fi selectat

pentru programul spaţial. Bunicul ei, Jacob, a fost şohet, iar bunica ei a fost o femeie foarte religioasă. Tatăl ei dr. Marvin Resnik a studiat la o ieşiva din Ţara Sfîntă în anii '20, iar acum este liderul comunităţii din Akron, Ohio, colaborînd în acelaşi timp cu United Jewish Welfare Fund de pe lîngă B'nai B'rith. Judith a declarat că a fost crescută în spirit iudaic, şi-a celebrat Bat Mitzva şi a urmat cursuri de ebraică pînă la terminarea liceului, ea putîndu-se descurca şi în prezent în această limbă.

TELEVIZIUNE

Secţia de comunicaţii şi tehnică audio-vizuală din cadrul Congresului Evreiesc din Canada a anunţat că a încheiat un acord cu Montreal Cable TV Company, prin care se prevede transmiterea unui serial care va dura 13 săptămîni, intitulat „Călătorie în trecutul nostru", avînd drept scop trecerea în revistă a istoriei evreilor.

DIN NOU DESPRE CAZUL BARBIE...

Pe lista capetelor de acuzare împotriva „măcelarului din Lyon" s-a mai adăugat un element, pe care-l va susţine cu probe — în timpul procesului — Paul Brilman, procuror olandez, specializat în cazurile criminalilor nazişti de război. El va aduce detalii în legătură cu crimele comise de Barbie în perioada celor opt luni ale anului 1941, cînd a lucrat pentru Gestapoul aflat pe teritoriul Olandei ocupate. Printre altele, Barbie se face vinovat de deportarea a 300 de tineri evrei spre lagărele morţii de la Mauthausen, dintre care nici unul nu a scăpat cu viaţă.

ŞI DESPRE CAZUL TRIFA

Congresul Evreiesc din Canada a prevenit pe Lloyd Axworthy — ministrul federal al asistenţei sociale şi imigrărilor din guvernul canadian — că există informaţii conform cărora se crede că Valerian Trifa va cere viza de intrare în Canada. Menţionăm că Elveţia, prima ţară căreia Trifa i-a cerut viza de intrare, după ordinul de expulzare a sa din S.U.A., i-a respins cererea.

FILATELICĂ

Poşta israeliană a emis două noi serii de timbre avînd ca subiect mirese evreice din comunităţile afgane şi yemenite, fiecare dintre cele două serii fiind alcătuită din cîte patru timbre cu valori diferite. Fiind considerate de către specialişti drept timbre cu o deosebită valoare educativă, un mare număr de filatelişti din lume le-au solicitat de la „Jewish National Fund Stamp Dept.", POB 283, 91002, Jerusalem, Israel, de unde au obţinut şi timbre mai vechi avînd subiecte de interes iudaic.

CONFERINŢA INTERNAŢIONALĂ DE TEORIA OPERATORILOR

La 16 iunie a.c., s-a încheiat cea de-a VIII-a Conferinţă internaţională de teoria operatorilor, prestigioasă reuniune ştiinţifică cu caracter de lucru în acest domeniu de mare interes al matematicii moderne, la care au participat cercetători, cadre didactice universitare, specialişti din România, precum şi din Anglia, Cehoslovacia, Egipt, Franţa, R. D. Germană, R. F. Germania, Polonia, S.U.A., Ungaria, U.R.S.S. şi din alte ţări.

Lucrările au evidenţiat valoroase realizări ale specialiştilor români şi din alte ţări, posibilităţile existente pentru continuarea cercetărilor în problema din teoria operatorilor.

COLOCVIU NAŢIONAL

„Contribuţii numismatice la istoria României" este genericul sub care a avut loc, la 17 iunie a.c., la Muzeul de istorie a R. S. România, un colocviu naţional cu participarea unor cercetători, cadre didactice şi muzeografi din Capitală şi din ţară.

Cu acest prilej, la sediul muzeului a fost deschisă expoziţia „Colecţii şi colecţionari numismaţi", prima dintr-un întreg ciclu, care reuneşte cîteva din importantele monede donate Academiei Române şi Muzeului Naţional de istorie de colecţionarii Cezar Bolliac, Moritz Ascher, acad. Pericle Papahagi şi dr. Rudolf Gassauer. Totodată, expoziţia prezintă o colecţie de sigilii din secolele XIV–XX, mărturii documentare ale unor momente de seamă din istoria patriei.

SIMPOZION DE GENETICĂ

La Iaşi s-au încheiat lucrările celui de-al XI-lea simpozion naţional de genetică şi ameliorare a plantelor, manifestare ştiinţifică organizată de Academia de ştiinţe agricole şi silvice, împreună cu Institutul de cercetări pentru cereale şi plante tehnice de la Fundulea şi Staţiunea de cercetări agricole Podu Iloaei. Au participat peste 200 de cercetători — geneticieni şi amelioratori, cadre didactice din învăţămîntul agricol din întreaga ţară, specialişti din unităţi agricole productive şi de la staţiuni experimentale.

(Continued from p. 9)

in Bucharest and in the communities in the country to quench the thirst for culture of the members of the communities? And who (and this not last) cared also for the material needs of the old and sick and lonely, of those that suffer?

Eng. Theodor Blumenfeld — chairman of the Jewish Community of Bucharest — Nicolae Cajal — a distinguished intellectual and devoted member of the community — and lawyer Emil Schechter — general secretary of the F.J.C. answer these questions in writing on page 9. And the answers are a warm and moving tribute to His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, who 35 years ago, was elected Chief Rabbi of the Federation of Jewish Communities and who turned these years into years of radical transformations in community life, achieving all this and much more, all of which enlivened the Jewish life so hard hit in the difficult years of fascism and war, the life which so many events and so many factors tried to completely destroy.

Gratitude and confidence

The qualities of His Eminence, the clearsightedness, courage, perseverence, culture, wisdom and tact of a great diplomatist, the understanding of the role of a Jew and of a Jewish leader today and here, comprehending the commandment of Jeremiah to correctly and loyally blend patriotism with love of Israel and Zion, understanding the way in which this can happily be achieved, all this applied in the most varied circumstances and benefitting by the current policy of profound humanism of the Romanian state leadership which deals with such understanding the problems specific to the Jewish population put on fully equal footing with the whole population of the country — this is the general picture of a period and of an activity with which we can pride ourselves. The authors dwelt with affection and gratitude on the various aspects of the work done by His Eminence and on the fruits of this selfless work, fruits which are known and unanimously appreciated nationally and internationally. The articles, characterizing him as a great personality of the contemporary Jewish life, spoke a truth which is on the lips of one and all.

Thanks were also expressed to the distinguished Mrs. Amalia Dr. Rosen who was always by his side in these difficult years, and was and is a wise counsellor and close associate.

A lucid analysis was made on this festive occasion of the 35 years of searching, work and achievements, which alone entitle full satisfaction, was received with frenetic apllause and good wishes for a long life with good health and big success, all of which expressed the community's desire to continue its existence in dignity, in ever better conditions.

The festivity of Sium marking the conclusion of a year of Talmud Torah studies confirmed the fact that our children are taught by worthy people, under the watchful guidance of a leader of the destinies of the Jewish community. Professor Otto Friedman and M. Damian competently conducted our Talmud Torah choirs, the talented David Marian demonstrated once again his not only vocal qualities but also his passion in singing Jewish songs; the students were excellent in the „mini-lesson" they gave us and in the anthology of songs, many and one finer than the other and beatifully sang, masterful components of the Hazamir, of the skylark of Jewish song, skillfully accompanied the little ones, and the whole evening was a delight.

The almost three hours of this wonderful evening had a tonic-like efect. They strenghthened our conviction that we are on a good path. A spiritual leader full of charm, a community aware of itself, watchful care over those that rise and grow up as good citizens and good Jews, are the reasons for which we can look ahead optimistically. This is the feeling with which we left the hall which still echoed the wise words and the genuinely Jewish song and soul.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

35 YEARS SINCE HIS EMINENCE, DR. MOSES ROSEN WAS ELECTED CHIEF RABBI OF ROMANIA

His Eminence may be fully satisfied

Looking back on 35 years of achievements, His Eminence can be fully satisfied with them. It was not easy at all.

The publishing of the „Revista Cultului Mozaic" has been since 1956 the spiritual food for our families. It is brought out now in four languages, and is the only publication throughout Europe that is printed also in Hebrew.

Another achievement of the Chief Rabbi is the setting up of the Talmud Torah courses where, throughout the years children and young people have learned the ABC of our Holy language, the history of our people, and most of whom are today with their families in the Holy Land, helping in its reconstruction.

What did our communities look like when His Eminence was elected Chief Rabbi? The synagogues were neglected and in need of repairs, there was no social assistance whatsoever, except the humiliating distribution of some alms on holidays; the Jewish population was entirely estranged from the community institutions, and the Jewish intellectuals did not have a favourable setting, in the Federation of that time, to assert themselves in the sphere of Jewish culture; there was almost no link whatsoever of the masses with Jewish institutions abroad.

Today, the almost 120 synagogues are open for services and have been repaired, the cemeteries in function, are all fenced in. There are 550 cemeteries in localities where, prior to the war, there were flourishing communities, and today there is no Jew living there, yet nevertheless, more than 100 of these have been fenced in, for the purposes of which many millions, of lei have been spent from our funds in the last few years. The action of fencing them in continues.

In 28 localities there are Talmud Torah courses attended by some 500 students, and in 17 localities there are choirs formed of these students that carry on a varied and rich activity.

Then there are the wonderful Seder evenings, attended by 5-6,000 coreligionists, the splendid Purim evenings, that enjoy the enthusiastic participation of the best Jewish writers, composers and artists of Romania.

Printed were volumes of elevated writings of His Eminence, THE PAPER BRIDGE, and AND THE BUSH IS NOT CONSUMED in three editions in Romanian and English. Then there is the Museum of History of the Jewish Communities of Romania opened in our days, on the initiative of His Eminence.

Also on the initiative of His Eminence, lectures are held in Bucharest and the provinces presented by famous Jewish intellectuals, academicians, professors, scientific researchers, writers, publicists, artists, producers etc.

Mention should also be made of the activity of the Centre of History and Documentation under the Federation of Jewish Communities of Romania which has got ready several works for print.

We should dwell on one of the finest chapters implemented by His Eminence, that is the Tzedaka, achieved on the initiative and under the permanent guidance of the Chief Rabbi, which includes thousands of coreligionists, old people, sick and those lacking any kind of assistance, who receive a monthly cash aid, kosher food, medicines, clothing, home help for those who are unable to go out etc. There are also the 11 kosher restaurants, where some 2,500 Jews take their meals.

Then there are the old people's homes in Bucharest, Timişoara, Arad and Dorohoi.

It is true that the majority of the funds are made available by the JOINT organization, but the Federation also contributes with its own funds.

Chief Rabbi Dr. Moses Rosen in considered to be one of the prominent personalities of contemporary Jewry, and his voice is listened to everywhere, white his opinions appreciated by the big international Jewish organizations, on whose leading committees he is.

That is why, through me, the whole Jewish community of Romania conveys to His Eminence, on this occasion too, deep gratitude for everything he has done and is doing for the its benefit and for that of Judaism, with the wish that the Good Lord may give him and his distinguished Lady many years of good health and power of work, for the happiness of the congregation he guides.

Av. EMIL ŞECHTER
General Secretary of the F.J.C.

Gratitude and confidence

Monday, 20 June, 35 years since His Eminence, Dr. Moses Rosen was elected Chief Rabbi of Romania, a prayer of „Mi Shebeirah" (blessing) for His Eminence was said in all the synagogues throughout the country during the usual Divine services.

Chairmen and leaders of local communities, rabbis and religious officials spoke about the significance of this moment for the Jewish congregation in Romania, dwelling on the achievements recorded in this lapse of time in the life of the respective communities.

In Bucharest, all the seats in the Choral Temple were occupied as the parishioners wanted to take part in this feast of Judaism in Romania.

On behalf of those present, Senior Rabbi I. M. Marilus praised His Eminence, saying, among others, that he has the opportunity of noting a similitude of situations with that described in the Talmud concerning rabbi Elazar ben Azaria of whom it was said that, although young, he can be elected as leader of the Jewish community, bearing in mind the fact that he meets the three essential conditions: he is wise, comes from a distinguished family and has everything required to be able to maintain good relations with the state leadership. His Eminence, whose wisdom is known and whose descent goes back to Rashi and, through him, to King David, has extensively proved his ability in the relations with state authorities, to whom he presented, with dignity and efficiently all the problems concerning the Jewish community life in Romania.

All those present warmly congratulated our Chief Rabbi, wishing him, according to tradition, AD MEIA VEESRIM. with good health and biggest possible satisfaction in work and family life.

●

The evening of Wednesday, 22 June, was a memorable one in the life of the Jewish community here and everywhere.

An impressive number of distinguished members of the Jewish community came to assist at a Sium (conclusion) of the Talmud Tora courses. Our students, pupils of our Holy language, started „their vacation". It is their feast, but also ours, of those of us who have the natural obligation to guide their foot steps.

That is how it was to be...

But the memory of the masses is more prolific and keener and more searching. It not only went to the beginnings of *this* Talmud Torah course, but to the beginnings of *all* the Talmud Torah courses in our community. Abraham discovered God going with reason from kin to kin, seeking the causes of the phenomena and, from cause to cause, up to the cause of causes, discovering the existence of the universal order and of the guilding force.

Maintaining proportions, but repeating the methodology, the choice assistance at the „Gala of the Talmud Torah students" asked: „Who created all this? Who created the Talmud Torah courses within the Jewish community of post-war Romania, who cared for the spiritual food the parents of these students, giving them also a journal which endeavours to be most varied and richer and more Jewish in content, and who organized the cycle of lectures

(Continued on p. 8)

TELEGRAMS

THEIR EMINENCES CHIEF RABBIS OF ISRAEL AVRAHAM SHAPIRA AND MORDEHAI ELIAHU

Heihal Shelomo
Jerusalem

Sincere congratulations to your Eminences,

May you enjoy greatest success in your Holy mission for raising the prestige of our teachings, of the people and the Holy Land.

Chief Rabbi of the Socialist Republic of Romania
DR. MOSES ROSEN

HIS EMINENCE CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

Bucharest

Thank you for your congratulations and wish Your Eminence, your family and all the communities of our Jewish brothers in Romania success and a genuine peace in Erets and throughout the world.

With blessings from Zion,

AVRAHAM KAHANA SHAPIRA
Chief Rabbi of the State of Israel

A rigurous scholar in the service of our believ

The Chief Rabbi is a rigorous scholar endowed with a brilliant mind.

His lucid intelligence is always put in the service of our belief, of the ideals of freedom, truth and justice, in whose attainment he has no doubts, because his specifically Jewish optimistic temperament is constantly with him.

He has many ideas in which he believes. He is intransigent in face of what is bad in the world, of the backward and dangerous thoughts which are vehiculated in our days, and dreams of a world founded on justice and truth, but he not only dreams of it but fights for it.

His most usual attitude is passion, which he uses in all forms of activity and does so beneficially.

Directly or through the contemporary echo, his wisdom and energy uplifted consciousnesses, raised the brows of thousands and thousands of those who suffered from the curse of the Holocaust and opened wide horizons to the young generations of Jews in our country.

I say all this as a close associate who is happy to have had the possibility of knowing and working with him.

And speaking of associates, please allow me to pay homage to our distinguished lady, Amalia Dr. Rosen, devoted wife and closest associate. Her life, with the Chief Rabbi has been one of continuous selflessness, most discreet, for her husband's ideals and not only for those who are assisted, for the old and needy, as it seems very often when referred to.

In all this time, Mrs. Dr. Rosen stood by her prominent husband, seconded and inspired him in all actions, the fruits of which all of us, all Jews of Romania enjoy today.

Chief Rabbi and Mrs. Dr. Rosen, I wholeheartedly wish you, on behalf of the Jewish Community of Bucharest, on behalf of my wife and myself, good health, happiness, power of work until 120. AD MEA VEESRIM!

Ing. TH. BLUMENFELD
Chairman of the Jewish Community of Bucharest

35 years of noble activity

The atmosphere these days, everything that has been written and shall be written, everything that has been said and shall be said, in brief, everything that stands behind words is joy; joy for noting what has been achieved — from a quantitative and qualitative point of view on multiple planes under the guidance of Dr. Moses Rosen, in a climate of freedom, in a regime whose leadership gave proof of most humane understanding for all the so different problems and needs of the Jewish population; joy that our congregation is headed by a great personality acknowledged and respectfully admired nationally and internationally a "Tzadic".

As a man of science working for the health and life of men and one who sees in the unity of micro and macro cosmos an expression of sublime harmony, I cannot but declare my joy to have been a witness of Dr. Moses Rosen's daily activity, both in time and history, in the midst of the exemplary community he shephards, but also in his rich patriotic, diplomatic, political, organizational, humane, scientific, cultural, publicistic activity in which one can clearly see the same harmony, the harmony of a unitary whole.

We wish His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen many, many years of good health and full of satisfaction in service of Socialist Romania, of contemporary Judaism and of peace among peoples.

Acad. prof. dr. doc.
NICOLAE CAJAL

His Eminence and Mrs. Dr. Moses Rosen in France and Switzerland

On Thursday, 23 June 1983, His Eminence Dr. Moses Rosen and Mrs. Dr. Amalia Rosen left Romania for France and Switzerland.

At the Bucharest-Otopeni airport they were seen of by leaders of the Federation of the Jewish Communities and of the Jewish Community of Bucarest.

די רייזע פון הרב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א און דער רבנית קיין פראנקרייך און אין דער שווייץ

[illegible] דעם 23סטן יוני 1983, זענען דער [illegible] ד״ר דוד משה ראָזען און די רבנית גע- [illegible] פראנקרייך און אין דער שווייץ.

אויפן פלי-פלאץ בוקארעשט-אטאפען, זענען זיי געקומען באגריסן די מנהיגים פון דער פעדע- ראציע און פון דער בוקארעשטער ייִדישער קהילה.

טעלעגראמען

[illegible] הרבנים הראשיים לישראל הגאונים אברהם [illegible] שלום״א ומרדכי אליהו שליט״א

[illegible] ירושלים.

[illegible] איך מיינע הארציקע באגריסונגען.

[illegible] הרב הראשי ד״ר דוד משה ראזען,

[illegible] איך פאר די באגריסונגען און איך [illegible] איך, אייער משפחה און אלע ברידער- [illegible] לעבע יידישע קהילות פון רומעניע, הצלחה, שלום על ישראל און אויף דער גאנצער וועלט.

מיט ברכות פון ציון,

אברהם כהנא שפירא הרב הראשי לישראל.

דער דאנק פון די תלמוד תורה קינדער דעם רב הראשי ביים תלמוד תורה סיום

מיט טיפער עמאָציע האָט געזאָגט מאָניקא שאוס — דערלויבט מיר אז מיט דער געלע- גענהייט פון דעם יום-טוב, דער 35סטער יאָר- טאָג זינט איר פירט אָן מיט טריישאפט די יידישע קהילה פון רומעניע, אייך צו ווענדן דעם מעסאגזש פון די בוקארעשטער תלמוד תורה — קורסאנטן. נאָר א דאנק אייך האָט אונזער דור נעהאט די מעגלעכקייט צו באקומען א יידישע דערציונג לויט אונזערע טראדיציעס פון ליבע צו מענטשן, צו אונזער פאָלק, פון ליבע פאר שלום און ישראל.

איר האָט שטענדיק געזאָרגט ס׳זאָל נישט אויס- געלאָשן ווערן דער פונק, דאָס פינטעלע ייד. אויף די תלמוד תורה קורסן האָבן מיר געלערנט די שפראך פון אונזערע אבות, לשון קודש, און אויך דאָרט האָבן מיר אָנגענומען פאָרשטיין ביסלעכ- וויז דעם אינהאלט, און דעם גייסט פון דער תורה.

פאר דעם אלעמען דאנקען מיר אייך, און וויז- טשן אייך „עד מאה ועשרים״ לחיים!

דער תלמוד תורה קורסאנט ערמי פראָך האָט געדאנקט דעם רב הראשי פאר דער מעגלעכקייט וואָס איז געשאפן געוואָרן פאר די קינדער זיי זאָלן לערנען לשון קודש, כדי זיי זאָלן קענען פארשטיין די תורה און פאָרזעצן די שיינע טויזנט- יאָריקע טראדיציעס.

אויף די תלמוד תורה קורסן לערנען זיי יידישע געשיכטע, בלעטלעך פון גבורה פון אונזערע קדו- שים, פון זייער שווערן הערָאישן קאמף אין אלע תקופות אויפצוהאלטן די אמונה פון אונזערע אבות. אויך דאָ אין דער פאָרמאציע פון תלמוד תורה כאָר, זיינען זיי העברעיִשע און ייִדישע לידער, וואָס דערנענטערן זיי נאָך מער גייסטיק צו די וווּנדערבארע טראדיציעס. פאר דעם אלעמען האָט ער געזאָגט צום שלום—דרוקן מיר אויס אונ- זער גרוים דאנקבארקייט, און וויינטשן דעם רב הראשי איינינעם מיט דער געשעצטער רבנית, „עד מאה ועשרים״.

דבר בעתו — אגוט וואָרט

הרב זאב גוטליב — זצ״ל

[illegible] דרום הייבען אן דיע דריי וואכען פון נעדענ- [illegible] דרום חורבן. און דיע דריי הפטרות הייסען דאר- [illegible] ״דודעגנותא״. היינט דיע ערשטע הפטרה [illegible] דער אנהויב פון דעם נביא ירמיה. ווער איז [illegible] ירמי׳ הנביא?

[illegible] א טראגישע פיגור אים גאנצען לעבען. ער איז [illegible] דער נביא ואס האט געוואָרענט קענען [illegible] און ער האט מיט זיינע אויגען געזעהן [illegible] חורבן. „איך בין דער מאנז, ווייסט ער אין [illegible] „ואס האט מיטגעמאכט דיע ליידען פון [illegible] פאָלק״. ער אליין א כהן, אנרויסער מיוחס. [illegible] נביא פון גרויסער וויזע איז פון געבורט בעש- [illegible] געווען צו טראגען דיע שווערע לאסט און אח- [illegible] פון חורבן בית המקדש. ער האט געזעהן [illegible] דער „עקספערטס צוג״ ועט באלד אראפ פאל- [illegible] פון דער הויכער בריק אין טיעפען תהום, [illegible] ער שרייט „געוואלט!״ אבער מען הערט איהם [illegible] נישט. אדרבה, דיע הויכע אפפיציערען האל- [illegible] איהם פאר אין „פארעטער״ ואס נעמט צו [illegible] פון פאָלק דעם מוטה צו העמפפען. מען וא- [illegible] איהם אריין אין טורמע. מען לאזט איהם אראפ [illegible] אין א טיעפען גרוב ער זאָלל דארט פון הונגער [illegible] שטארבען. מען טוהט איהם געברענטע צרות. [illegible] אבער ער פיהלט נישט אזוי זיינע פערזענ- [illegible] ליידען ווע דיע גרויסע סכנה פון זיין פאָלק. ער [illegible] דעם וויעפיעל מען קענען. אבער אומזיסט. ער [illegible] זיך ביים רבש״ע ער זאָלל איהם בעפרייען פון [illegible] ביטטערער מיסיע. אבער אומזיסט. ער וויל [illegible] מוזיען און זיינע טרערען שטיל ארופשלינגען. [illegible] אבער עס ברענט א פייער אין זיינע איבדים. ער [illegible] רעדען ווסטערדיג אז עס איז אומזיסט. דאס [illegible] איז זיינע טראניס. מען שיקט איהם צוריק פונם [illegible] אמעריקאנישען גלות קיין ארץ ישראל, ווע אשטי- [illegible] אר ארדנונג האט זיך געפארמט ארום א מנהיג [illegible] בן אחיקם. נו קומט איינער ואס דאס גע- [illegible] איהם נישט און ערמארדעט גדליה און [illegible] ואס קענגען זיין מנהיגים און צוזינגט דיע [illegible] הפליטה, דיע פאר איבערגעבליבענע, [illegible] מיט דעם נביא, מיט איהם צו אנטלוי- [illegible] קיין מצרים. דארט אין דער פרעמד שטארבט [illegible] גרויסער נביא, פערלאזט און פערגעססען. [illegible] אבער זיין תלמיד און פריינד, ברוך בן נריה, [illegible] אויף אללע זיינע נבואות און רעטטעט [illegible] זיי, צוזאממען מיט דעם ביטערען קלאג געוויין [illegible] „איכה״, ואס מיר זאגען תשעה באב. קיין פרוי [illegible] קינדער האט ער נישט געהאט. אבער זיין [illegible] נבואה בלייבט אלס אייביגער מאנומענט צו גע- [illegible] דענקען איינעם פון אונזערע גרעסטע — אבער [illegible] מראגישע — נביאים.

מטות-מסעי

פערהאנען א מדרש ואס פערגלייכט ירמיה הנביא צו משה רבינו. געוויססע שטריכע זענען [illegible] עהנליך. ביידע לעבען זיך אין דער לענג און דער [illegible] ברייט נישט צו דארפען געהמען דאס שליחות, און ביידע ווערען געצוווּנגען דאך צו זיין א נביא און א שליח. און אויב ירמיה איז י געזאגט גע- [illegible] ווען א טראגישע פיגור ואס האט קיין נחת נישט [illegible] געהאט, נו משה׳ס גורל איז דען בעססער געווען? איהם אויך האט דאס פאָלק איינינע מאל געדראהט [illegible] „צו שטיינינען״. נאנצע 40 יאהר האט ער זיך [illegible] פון זיין בעליעבט פאָלק אנגעליטטען. א מאל [illegible] זיך געווינשען דעם טויט. און דיע אונדאנקבאר- [illegible] קייט פונם פאָלק איז ממש נישט צו בעגרייפען. [illegible] אט האט ער זיי שוין צוגעפיהרט ביז צום ירדן צו [illegible] דער נדעניץ פונם הייליגען לאנד. זאגט איהם [illegible] הקב״ה אז ער וירד נישט אריבער געהן דעם ירדן, [illegible] נור דארט שטארבען און בעהאלטען ווערען אין [illegible] א הייל וויט אועג פון אללעם ואס איהם איז טייער. [illegible] קיינער קענען אפילו נישט זיין קבר בעזוכען, וויל [illegible] מען וייסט נישט ויע ערגיץ עס איז. צום סוף הייסט [illegible] איהם רבש״ע ער זאָלל ארויפגעהן אויף דער הויך [illegible] פון א בארג אליין. אָן קיין שום בעגלייטער, א שבת [illegible] ביי טאג זענען אללע זיינען זיך געשלאפען. און [illegible] פון דער הויך האט ער אריבער געקוקט קיין מערב [illegible] און געזעהן דאס טייערע לאנד, אבער ער איז [illegible] דאנאך אליין אריין אין דער הייל, און זיין נשמה [illegible] און זיין גוף דעם באשעפער צוריק געגעבען. [illegible] ער איז געווען „איינציג״ ביים לעבען און איינזאם [illegible] נור מיט „אבין שבשמים״ איז ער געגאנגען צו [illegible] זיין רוה.

[illegible] אז דאס וירד באלד זיין זיין גורל הערען מיר [illegible] שוין וועדער אין דער היינטיגער פרשה ויע משה [illegible] מאכט אללע פלעגער וועגען דאס פאָלק ירשהגען [illegible] דאס לאנד. מען זאגט איהם אז יהושע בן נון [illegible] ועמען ער האט שוין בעשטימט אלס זיין נאכפאל- [illegible] גער, ער וירד דאס פאָלק אריינפיהרען אין לאנד [illegible] און וירד עס זיי אויסטייילען.

[illegible] צוויי גרויסע מתנות האט הקב״ה געגעבען צו [illegible] ישראל ואס ווערען אנגערופען „מורשה״ און אייר- [illegible] ביגע ערבשאפט: ארץ ישראל און דיע תורה. [illegible] ארץ ישראל האט דער גרויסער מנהיג און נביא [illegible] משה רבינו, נור פארבערייטעט, געמאכט אללע [illegible] הכנות, אבער ער האט נישט זוכה געווען עס זיי [illegible] ממש צו געבען. אבער דיע אנדערע „מורשה״ [illegible] דיע תורה „מורשה קהלת יעקב״ האט ער אליין [illegible] זיי געבראכט און איבער געגעבען. דארפאר רו- [illegible] פען מיר איהם טאקי — משה רבינו. און דיע תורה [illegible] שטעהט העכער אפילו פון ארץ ישראל.

זלמן מאלאמוד

27טאג אין סיון איז געבראכט געוואָרן צו [illegible] קבר ישראל זלמן מאלאמוד, וועלכער האט גע- [illegible] דינט געטריי צענדליקער יארן אונזער קהילה [illegible] אלס שוחט, אלס מוהל און אלס חזן. ער האט [illegible] פארשטאנען זיין שליחות און האט געווידמעט [illegible] זיין מי און איבערגעגעבענקייט דער בוקארעש- [illegible] טער ייִדישער קהילה.

זלמן מאלאמוד איז טאג טעגלעך און די ימים- טובים טעג, געווען צווישן די מתפללים, און מיט זיין טעטיקייט געווען א ביישפיל פאר אלע.

וועגן די אלע מעלות טובות האט געגעדט ביי דער קבורה, הרב יצחק מאיר מארילוס שליט״א. אונזער קהילה וועט קיינמאָל נישט פארגעסן [illegible] אין זלמן מאלאמוד ז׳ל.

אן אָמאזש דער קונסט

דער 21סטן יוני ד.י. האָט די פעדעראציע און די בוקארעשטער ייִדישע קהילה אָרגאניזירט אן עמפאנג לכבוד דעם אקטיאָר פונעם ייִדישן מלו- כה טעאטער בעבע בערקאָוויטש, אין צוזאמענ- האנג מיטן זיין זילבערנעם יובילײ, 25 יאָר אין דינסט פונעם ייִדישן טעאטער. די פייערלעכקייט האָט נאָך אמאָל דערוויזן די גרויסע אָלע פון דער קולטור און קונסט אין ייִדישן לעבן. „מיר דינען דעם רבונו של — עולם האָט באטאָנט דער רב הראשי — מיט אונזערע תפילות, אָבער אויך, מיט אונזער טאָט און מיט אונזער פרייד, מיט אלץ וואָס ס׳איז שיין און איידל אין אונזער לעבן״. און דאָס טוט בעבע בערקאָ- וויטש — האָט פאָרגעזעצט דער רב הראשי — וועלכער נישט נאָר וואָס ער שפּילט טעאטער אין ייִדישער שפּראך, נאָר ער שאפט ייִדיש טעאטער, ער דינט דעם ייִדישן טעאטער בלב ונפש, און דער- פאר האָט ער זיך פארדינט אונזער לויב, די לויב און די דאנקבארקייט פונעם ייִדישן עולם.

ס׳האָבן אויך גענומען דאָס וואָרט: פראָנץ אוערבאך, דער דירעקטאָר פון י.מ.ט. דער קרי- טיקער פראָפ. ה. דעלעאנו, דער פּובליציסט א. טשעלאָרן און דער קריאָאטוריסט נ. קאָבאר. אלע האָבן זיי אונטערגעשטראָכן די פארדינסטן פון בעבע בערקאָוויטש לטובת אונזער קול- טור, לטובת אונזער ביגע-קונסט.

אלע אָנווּזנדע האָבן וואָרעם באגריסט דעם בעל — יובל.

די פטירה פון מאָסקווער רב

הרב יעקב פישמאן, דער הויפּט רב פון דער מאָסקווער כאָר שול, איז נפטר געוואָרן אין על- טער פון 70 יאָר. הרב פישמאן איז נפטר געוואָרן פון א הארץ אטאק. ער איז געווען דער הויפּט רב פון מאָסקווע פאר די לעצטע צוועלף יאָר. ער איז אויסגעוויילט געוואָרן אלס רב הכולל נאָך דער פטירה פון דעם פריערדיקן מאָס- קווער רב, הרב יהודא לייב לעווין ז׳ל. לעצטנס איז הרב פישמאן געווען ערנסט קראנק. ער האָט חדשים לאנג פארבראכט אין שפּיטעלער און איז געווען כסדר אונטער דער אויפזיכט פון דאָקטוי- רים.

הרב פישמאן איז געווען זייער רעספּעקטירט פון די שול מיטגלידער אין מאָסקווע. פאר זיין טעטיקייט און פאר זיין פּערמאנענטן לאמף פעגן די געפאר פון מלחמה.

דער טאָגבוך

פריץ טאָטענקאָפּף, א זשורנאליסט,
(אן אלטער און נעגאַ-נאציסט)
האָט זיך געחלומט אז א חלום.
געוויס נישט וועגן שלום
צו וועלכן די גאנצע וועלט
שטרעבט.

ניין. ר׳האָט געחלומט אז דער „פיוערער״
שוועבט
איבערן „פאטערלאנד״ מיט ווייסע מלאך
פליגל,
ווי א טרייער פאָטער איבערן קינדס
וויגל.
אָ, מיין פירער, האָט פריץ אין שלאָף
געשטאמלט:

לאָמיך זען דיין פּנים,
ווילקאָמען צווישן דיינע נאצי-בנים.
מיר ווארטן און קאָנען זיך נישט דערוואַרטן,
אויף דיר אונזער פירער דעם געגאַרטן.
קום, און מיט דיין ארישער שווערד
ברענג די נייע אָרדנונג ווידער אויף
דער ערד

האָט זיך געקאָכט פריץ טאָטענקאָפּף.
די יידן הייבן ווידער אויף דעם קאָפּ,
מיט שלום לאָזונגען שטודעמען מיליאָנען,
אָ, מיין פירער, ווו זענען דיינע שטורם
באטאליאָנען?

דער פירער האָט געמאכט א גרימאסע:
הער אויס א מעשה,
פריץ, מע דארף זיך ניט אייל,
ווי זאָגט מען, „געדולד ברינגט ראָזן״,
אויף מיר מעגסטו זיך פארלאָזן.
און מע דארף נישט רעדן פון קיין שווערד,
עפּעס האָט זיך דאָך געביטן אויף דער ערד.

וויילסט זיי מאכן נאָק-אוט.
דארף מען זיין א דיפּלאָמאט.
פארשייסט פריצל?
מירן זיי אָפּטון יענץ שפּיצל...
זעסט נישט ב׳בין געקומען צופליען
מיט ווייסע מלאך — פליגעלעך?
אזוי ווערן מיר פון טיגערס-ציגעלעך...
גיי צו אונזערע, ווייסט שוין צו ווענען,
און שטעל מיר צונויף א זשורנאל-מעמואַרן,
ביסט דאָך קלוג און דערפארן,
שרייב אין מיין נאָמען אז דער פיִרער איז געווען
קריטשטאָל ריין,
אפילו אין דער „קרישטאָלענער נאכט״.
אויישוויץ, טרעבלינקא, אלעס אויסגעטראכט,
א רודף-שלום בין איך נאָר געווען,
אלעס איז איבער די יידן געשען...
פארשטייסט פריץ, ביז מירן זיי פארשלעפּן,
דערנאָך וועלן מיר די שווערדן שליפן...
שרייב פריץ, שטעל צונויף א טאָגבוך, מעמו-
ארן,
האָסט געשריבן אין „שטירמער״, ביסט דאָך
קלוג און דערפארן,

איך ווינטש אייך דערפאָלג, נו, זיי געזונט
דערווייל, זיג הייל, זיג הייל!

דער „טאָגבוך״ ווי א זייפנבלאָז געפּלאצט
איז אפשר קיין ווונדער,
זייט אָבער וואכזאם מענטשן:
„נישט פארגעסן—׳נישט פארגעבן״.
פאר דער צוקונפט פון קינדער,
פאר זייער לעבן.

לעאָ שאדאך

צייטשריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

דערשיינט צוויי מאָל אין חודש ● 1.7.1983 ● בוקארעשט

35 יאָר זינט הרב ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א איז אויסגעווײַלט געוואָרן אלס רב הראשי פונעם רומענישן יידנטום

דער רב הראשי האָט דאָס רעכט צו זײַן פולקאָם צופרידן

מיט דער געלעגנהייט פון דעם 35סטן יאָר־טאג זינט הרב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א איז אויסגעווײַלט געוואָרן אלס מיסטיקער מנהיג פונעם רומענישן יידנטום, געפון איך פאר גוטיק אייך באשרייבן בקיצור די געשעענישן און לעבן פון אונזער קהילה אין די לעצטע דריי א האלב צענדליק יאָר. און איך וויל זאָגן אז דער רב הראשי האָט דאָס רעכט צו זײַן פולקאָם צופרידן מיט די דערגרייכונגען, כאָטש זיי זענען אים נישט לײַכט אָנגעקומען.

איך וועל זיך אָפּשטעלן אביסל איבער דער באדייטונג פונעם גרינדן פון אונזער „צייטשריפט״, וועלכע זינט 1956 איז זי די גייסטיקע שפּײַז נישט נאָר פאר רומענישן יידנטום, נאָר אויך פאר די יידן פון גיו — יאַרק, נאָווא־סיבירסק, פון מעלבורן און נאטירלעך אויך פון ירושלים. אָט א די פיר־שפּראַכיקע „צייטשריפט״ וועלכע דערשיינט היינט אין 10 טויזנט עקזעמפּלאַרן איז איינע פון די דערגרייכונגען פון אונזער גייסטיקן מנהיג.

אן אנדערע וויכטיקע דערגרייכונג זיינען זענען די תלמוד תורה קורסן. טויזנטער און טויזנטער יידישע קינדער און יונגטלעכע האָבן דאָ געלערנט דעם אלף — בית, לשון קודש, און דער גרעסטער טייל פון זיי געפונען זיך היינט אין הייליקן לאנד און נעמען אנטייל אין זיין אויפבוי. ווי אזוי ס׳האָבן אויסגעזען אונזערע קהילות צוריק מיט 35 יאָר, וויסט איידער: פאראַלאַזאַ שילן, קיין שום אָרגאַניזירטע סאָציאַלע הילף, קיין שום פאַרבינדונג מיט דער יידישער אויסער־לעכער וועלט. ס׳איז געגנג א קוק צו טון אויף דער היינטיקער ווירקלעכקייט פון אונזער קהילה, וועלן מיר שוין פאַרשטיין די גרויסע דערגרייכונגען און פאַרדינסטן פון אונזער רב הראשי.

אלע 120 שילן וועלכע פונקציאָנירן, זענען רעגאַלווירט געוואָרן. א גרויסע טייל פון די בית־עלמינס, זענען אָרדנונגעמיסט געוואָרן. אין 28 קהילות פונקציאָנירן תלמוד תורה קורסן, און און 17 אָרטשאפטן זענען פאראנען תלמוד תורה כאָרן.

כדאי אויך צו דערמאָנען די חנוכה פייערונגען ביי אונז, וואָס זענען באַקאנט אויף דער גאַנצער יידישער וועלט. אויפן נעביט פון קולטור טון אויך באַטאָנען די ווערק פון הרב הראשי אין „ליכט פון דער תורה״ און „תורה נעדאַנקען״ ווי אויך דעם מוזיי פון געשיכטע פונעם „רומענישן יידנטום״. די וועכנטלעכע פאַרטראַגן וואָס זענען אָרגאַניזירט געוואָרן אין בוקארעשט און אין דער פּראָווינץ, ברענגען א וואָרעמען ביישטייער פאר דער קולטור און דערציונג, איבערהויפּט פאַרן יוגנד־טור.

אלס א גרויסע דערגרייכונג פונעם הרב הראשי אין די בריוט פאַרטווייטונג סאָציאַלע הילף. די בתי — אבות, די וואָרעמע שפּײַז, די מעדיצינישע און הומאַניטאַרע הילף פאר זקנים און גוטבאַדערפיקע.

אין דער דאָזיקער אומערמידלעכער טעטיקייט לטובת דעם כלל איז דער רב הראשי שטענדיק סעקאָנדירט פון זײַן געטרייער און נאָבעלער פרוי די רבנית אמאַליא ד״ר ראָזען.

הרב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א, איז איינע פון די פּראָמינענטסטע פערזענלעכקייטן פונעם היינטצייטיקן יידנטום. אין נאָמען פון דער גאַנצער קהילה און אין מײַן נאָמען פערזענלעך, דרוק איך אים אויס אונזער דאַנקבאַרקייט און אונזערע בעסטע ווינטשן. עס מאה ועשרים!

ארוו. עמיל שעכטער — גענעראל־סעקרעטאר
פון דער פעדעראַציע פון די יידישע קהילות

א יום־טוב פונעם רומענישן יידנטום

מאָנטיק דעם 20סטן יוני, מיט דער געלעגענהייט פון דעם 35סטן יאָרטאָג זינט אונזער גייסטיקער מנהיג איז אויסגעווײַלט געוואָרן אלס רב הראשי פונעם רומענישן יידנטום, האָט מען אין אלע שילן פונעם לאנד געמאַכט מיישבר׳ם בשעת דעם דאוונען.

די פרעזידענטן און די מנהיגים פון אלע קהילות, רבנים און אנדערע כלי־קודש, האָבן געדעקט איבער דער וויכטיקייט פון דעם מאָמענט, באַטאָנענדיק די דערגרייכונגען וואָס זענען דעראַבערט געוואָרן אין דעם צײַט־אָפּשניט א האנק דער אומערמידלעכער טעטיקייט פון הרב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א.

אין בוקארעשט איז דער בראַל־טעמפּל געווען איבערפילט מיט עולם.

אין נאָמען פון די אָנוועזנדע, האָט הרב י.מ. מאַרילוס אויסגעדרוקט דאַנקבאַרקייט דעם רב הראשי, וועלכער איז געווען אין דער לאַגע פון רבי אלעזר בן עזריה, ווען וועלכן דער תלמוד דערציילט, אז כאָטש ער איז געווען יונג, האָט מען געפונען פאר מעגלעך אים אויסצווײַלן אלס מנהיג פון דער קהילה, ער האָט געשמאַכט פון א משפחה פון תלמידי־חכמים און ער האָט באַציִיט אויף די מעלה פון קענען האָבן גוטע באַציִונגען מיט דער מלוכה מאַכט. דאָס זעלבע איז מיט אונזער רב הראשי. זײַן חכמה איז גוט באַקאַנט, זײַן אָפּשטאַם ציט זיך פון רשי און דורך אים, ביז צו צי דוד המלך, און וועגן די באַציִונגען צו דער מלוכה מאַכט, האָט ער דערווײַזן זײַן פעיִקייט פּראַקטישעלן מיט כבוד די יידישע קהילה, מיט אלע אירע פּראָבלעמען.

אלע אָנוועזנדע האָבן באַגריסט מיט וואַרעמקייט דעם רב הראשי, און אים געווינטשן דעם טראַדיציאָנעלן ווינטש: עד מאה ועשרים.

א סיום ביי די תלמוד־תורה קורסן

דער אוונט פון מיטוואָך דעם 22סטן יוני, בלייבט פאר אונז אן אומפאַרגעסלעכער. א גרויסער עולם, צווישן וועלכן אָנגעזעענע פּערזענלעכקייטן פון אונזער קהילה זענען געקומען צום סיום פון די תלמוד תורה קורסן. ס׳איז דער יום־טוב פון די תלמוד תורה קינדער, אבער אויך אונזער יום־טוב.

אונזער עולם געדענקט, אונזער עולם פאַרגעסט נישט. ער פאַרגעסט נישט דעם אָנהייב פון די תלמוד תורה קורסן און יענע ווייטע און שווערע יאָרן פאר אונזער קהילה און פאר איר ניי אויסגעוויילטן גייסטיקן מנהיג הרב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א.

און געגנוי ווי אברהם אָבינו האָט אנטדעקט נאָט, פאַרשענדיק די אורזאַכן פון די פענאָמענען, פרעגדיק און זוכענדיק דעם אמת, אויך אזוי האָבן די אָנוועזנדע אין זאַל זיך געשטעלט די פראַגע: ווער האָט דאָס אלעס געשאַפן? „ווער האָט געשאַפן די תלמוד תורה קורסן, ווער האָט דערצויגן די קינדער און גייסט פון יידישקייט? ווער האָט אָרגאַניזירט דעם ציקל פון פאַרטראַגן אין דעם זאַל און אין לאַנד, פאַרזאָרגענדיק מיט גייסטיקן באַגער די אויסגעהונגערטע נאָך קולטור? און ווער פאַרזאָרגט מיט שפּײַז, מיט מאַטעריעלער הילף און מענטשלעכער וואַרעמקייט אלע וואָס נויטיקן זיך אין זיי?

דעם ענפער האָבן געגעבן דער ה. אינזש. ט. בלומענפעלד, פּרעזידענט פון דער בוקארעשטער יידישער קהילה, אקאד. פּראָפ. ד״ר נ. קאַזשאַל — און דער גענעראַל סעקרעטאַר פון דער פעדעראַציע, ה׳ אוו. ע. שעכטער, אין זייערע וואַרעמע אַרטיקלען לכבוד דעם רב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א, ווערעכטער איז געווען אין דער לאַגע פון רבי אלעזר בן עזריה, ווען וועלכן דער תלמוד דערציילט, אז כאָטש ער איז געווען יונג, האָט מען געפונען פאר מעגלעך אים אויסצווײַלן אלס מנהיג פון דער קהילה, ער האָט געשמאַכט פון א משפחה פון תלמידי־חכמים און ער האָט באַציִט אויף די מעלה פון קענען האָבן גוטע באַציִונגען מיט דער מלוכה מאַכט. דאָס זעלבע איז מיט אונזער רב הראשי. זײַן חכמה איז גוט באַקאַנט, זײַן אָפּשטאַם ציט זיך פון רשי און דורך אים, ביז צי דוד המלך, און וועגן די באַציִונגען צו דער מלוכה מאַכט, האָט ער דערווײַזן זײַן פעיִקייט פּראַקטישעלן מיט כבוד די יידישע קהילה, מיט אלע אירע פּראָבלעמען.

אלע אָנוועזנדע האָבן באַגריסט מיט וואַרעמקייט דעם רב הראשי, און אים געווינטשן דעם טראַדיציאָנעלן ווינטש: עד מאה ועשרים.

א תלמיד חכם, א מענטש וואָס פאַרמאָגט א ברייטן האָריזאָנט

איך האָב געהאַט דעם באַזונדערן כבוד צו דערפענען די פייערלעכקייט פונעם היינטיקיערן סיום פון די בוקארעשטער תלמוד תורה קורסן. גלייכצייטיק האָב איך די פליכט און דעם כבוד — און איך טו דאָס מיט רעספּעקט, ליבשאַפט און עמאָציע — צו דערמאָנען אז מאָנטיק דעם 20סטן יוני ד״י. האָבן מיר אָפּגעמערקט דעם 35סטן יאָרטאָג זינט ס׳איז אויסגעווײַלט געוואָרן אלס גייסטיקער מנהיג פונעם רומענישן יידנטום, אלס רב הראשי פון אונזער קהילה, הרב ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א.

ס׳איז שווער, צו באַשרייבן די גרויסע פאַרדינסטן פונעם הרב הראשי און זײַן טעטיקייט אין די 35 יאָר.

נאָר אז מיר דערמאָנען זיך אין די אָנפאַנג יאָרן, אין די ערשטע שרים זיינע, און מיר טוען א קוק אויף די היינטיקע דערגרייכונגען פון אונזער קהילה — דערגרייכונגען וואָס זענען אנערקענט אויף דער וועלט — דאַן זענען זיינע מעשים, זיינע פאַרדינסטן נאָך קלאָרער, נאָך גלענצענדער.

דער רב הראשי איז א תלמיד חכם, א מענטש וואָס פאַרמאָגט א שכל פון א ברייטן האָריזאָנט, און ער האָט אלע זיינע מעלות שטענדיק געשטעלט אין דינסט פון אונזער אמונה, פון די אידעאַלן פון פרייהייט, אמת און גערעכטקייט און ער גלויבט אז זיי זײַנען פאַרווירקלעכט ווערן, ווייל זיין ספּעציפיש יידישער טעמפּעראַמענטפולער אָפּטימיזם פאַרלאָזט אים נישט אויף קיין רגע.

ער גלויבט אין זיינע אידעאַלן און באַאמעמט דאָס שלעכטע אין דער וועלט און טרוימט וועגן א וועלט פון אמת און גערעכטקייט, קעמפנדיק פאַר איר פאַרווירקלעכונג. ער האָט דערוואַכט און אויפגעהויבן צו א ווירדיק לעבן טויזנטער און טויזנטער געליטענע יידן פון דער שואה, און האָט געעפנט נייע האָריזאָנטן פאַרן יונגן דור פון יידן אונזער לאַנד.

דאָס אלעס דערקלערט זיינער א נאָענטער מיטאַרבייטער, וועלכער איז גלייקלעך צו האָבן די מעגלעקייט צו זײַן זיינער א נאָענטער ראַטגעבער.

און וויל איך שרייב וועגן זיינע מיטאַרבייטער, וויל איך אויך ברענגען אן אמאַזש זײַן ערשטער און נאָענטסטער מיטאַרבייטעריִן, דער חשובער רבנית, פרוי אמאַליא ד״ר ראָזען, וועלכע איז שטענדיק נעבן הרב הראשי, מיט טריישאַפט און מסירות נפש פאַר זיינע אידעאַלן.

מיטן גאַנצן האַרץ ווינטש איך אים: עד מאה ועשרים!

אינזש. טעאָדאָר בלומענפעלד
פּרעזי־דענט פון דער
בוקאַרעשטער קהילה

אומערמידלעכע טעטיקייט לטובת דעם כלל

טראָץ דעם מיר זענען איינע פון די קליינע קהילות ישראל אין דער וועלט, דאָך ווייסן מיר וויפל געשיכטע יעדער איינער פון אונז טראָגט אין זײַן האַרץ און אין זײַן נשמה.

דערפאַר האָב איך דאָס געפיל אז מיר לעבן איצט איינעם פון די מאָמענטן וואָס מערקן אָפּ וועזנטלעך די מעשים פון דורות און פון זייערע וואָרצאָגער צווישן וועלכע איינער פון די אָנגעזעענסטע איז דער רב הראשי ד״ר דוד משה ראָזען שליט״א, וועמען מיר ווילן דאַנקען פאַר די 35 יאָר אומערמידלעכער קאָנסטרוקטיווער און נאָבעלער טעטיקייט אלס גרויסער ייד און גלייכצייטיק אלס פאַטריאָט פון רומעניע.

איך געדענק ווי מיט 10 יאָר צוריק ביי דער 25 יאָריקער פייערלעכקייט, האָט דער רב הראשי געזאָגט: „ס׳איז גלייך ווי געטן געווען, ווען ביי דעם אָרון קודש האָט מיך מיין פאָטער הגאון אב־הם אריה ראָזען זצ״ל, געבענטשט אין א וועגד פונקט פון מיין לעבן, מיט דער ברכה „יברכך ה׳ וישמרך...״ „איך האָב דעמלט געגעמען אויף זיך די הייליקע פליכט אָנצופירן די יידישע קהילה אין רומעניע וועלכע האָט אזויפיל געליטן אין די פינסטערע יאָרן פון דער פאַשיסטישער הערשאַפט.

די גרויסע מעלות פונעם הרב הראשי, פון א תלמיד חכם און א דיפּלאָמאַט, פון א מוסיקן מאַן און פון א גרויסן מנהיג, האָבן געבראַכט צו די רעזולטאַטן פון וועלכע מיר גענעסן איצט אלע.

לויט ווערטער זענען אויסגעדרוקט געוואָרן אין די אַרטיקלען אויך דער לעבנס באַגלייטערין, פון רב הראשי, דער חשובער רבנית אמאַליא ד״ר ראָזען, וועלכע איז געווען געבן אים אין שלעכטע און אין גוטע צײַטן און וועלכע איז אויך איצט זײַן געטרייער געהילף און ראַטגעבער.

די דריי אַרטיקלען וואָס מיר פּובליקירן, האָבן געמאַכט א קורצן איבערזיכט איבער די 35 פאַרגאַנגענע יאָרן. יאָרן פון קאַמף, פון מבשלים, אָבער אויך פון באַפרידיקונג און נצחונות.

דער געלינגענער פּראָגראַם פון תלמוד תורה כאָר און צום שלום אינייגעם מיט דער פאַרמאַציע „שירה וזמרה״, האָבן באַוויזעלט דעם עולם.

דער אומפאַרגעסלעכער אוונט האָט טיף באַאיינדרוקט אלע אָנוועזנדע, און האָט אַרויסגערופן א געפיל פון בטחון און אָפּטימיזם אין דער צוקונפט פון אונזער קליינער אָבער לעבעדיקער קהילה, אין דער צוקונפט פונעם יידישקייט און פון אונזערע קינדער.

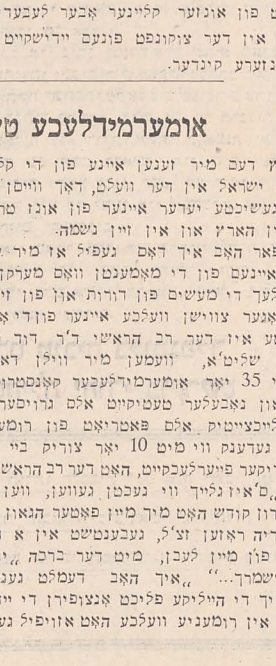

הרב ד"ר ל. לוי נבחר לרב הראשי לישראל

הרב הראשי הנבחר — אחד מגדולי ישראל בדורנו